

Kryssetniske par i Norge: En studie om individer i kryssetniske parforhold, og deres egne forestillinger om seg selv

Nadia S. Norum

Masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis MGFAM08

Diakonhjemmet høyskole – 31. oktober 2013

Antall ord: 26 316

Forord

Denne oppgaven har blitt til som en del av mitt masterstudium ved Diakonhjemmet Høyskole. Det har vært en spennende, men også krevende reise gjennom kjente og ukjente landskap.

Jeg vil starte med å takke mine informanter for at de har delt sine tanker og erfaringer med meg. Jeg håper at jeg har klart å ivareta deres stemmer.

Videre vil jeg takke mine veiledere Alicja Olkowska og Heidi Eng for den oppmuntringen og hjelpen de har gitt meg i dette arbeidet.

Jeg vil også takke Diakonhjemmet Høyskole og min klasselærer Hans Christian Michaelsen for fire svært inspirerende og hyggelig år ved familierapiutdanningen.

Nadia Siddique Norum

Oslo, 30.10.2013

Sammendrag

Det blir mer og mer vanlig med kryssetniske parforhold i Norge, noe som gjør at vi antagelig vil møte flere av disse parene også i terapirommet. Parforhold hvor den ene parten har en norsk etnisitet og den andre har en annen enn norsk etnisitet, men hvor begge er oppvokst i Norge, er et ganske nytt fenomen i Norge. Dette er en av grunnene til at det foreløpig er lite forskning på temaet. Det jeg ønsket å utforske i studien var opplevelsen av å være i et kryssetnisk parforhold. Jeg var interessert i hvilke forestillinger disse parene har om seg selv, både som individ og partner, og hvordan disse forestillingene påvirker deres liv. Hensikten var å bli mer kjent med slike parforhold, og se om det er noen tema som går igjen. Jeg var også interessert i utforske hvordan disse parene ønsker å bli møtt av andre.

Jeg har brukt kvalitativt forskningsintervju til å samle data. Jeg intervjuet 3 par, hvert par for seg. Videre analyserte jeg datamaterialet ved bruk av "Interpretative Phenomenological Analysis" (IPA), hvor fokuset var på individenes egne opplevelse av å være i et kryssetnisk parforhold. Ut i fra denne analysen satt jeg igjen med fire hovedtemaer: 1. Å være som alle andre, 2. Kjønnforskjeller, 3. Å være annerledes og 4. Aksept. Jeg fant at disse parene ser seg selv generelt som "vanlige" norske par, men at utseende spiller en rolle med hensyn til hvordan samfunnet møter dem. Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende opplevde paret at bekjente og ukjente så dem som mer interkulturelle enn det de selv så seg selv som. Partene i hvert forhold hadde en del grunnleggende ting til felles, og hadde dannet en felles kultur sammen. De virket alle svært åpne og reflekterte. Der hvor kvinnene var av en annen opprinnelse enn norsk, hadde de videreført noen av tradisjonene fra sin opprinnelseskultur til sin nye familie. Der hvor mannen var av en annen opprinnelse og kvinnen av norsk opprinnelse, ble kun de norske tradisjonene videreført. Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende, følte paret at de skilte seg litt ut, og ble lagt merke til ute på gaten. De personene som hadde et ikke-nordisk utseende skilte seg alltid ut, enten som person om de sammenlignet seg med andre fra sitt opprinnelsesland, eller ved utseende, i forhold til etnisk norske. Selv om de parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende følte at de skilte seg litt ut, følte alle parene oftest at de bare gled inn i mengden.

Til slutt har jeg drøftet mine funn opp mot tidligere forskning. På bakgrunn av denne drøftingen er min konklusjon at det er viktig for oss som terapeuter å være klar over vår egen forforståelse og våre holdninger, sånn at vi kan møte folk uten stereotypiske holdninger. Med

tanke på å velge kulturell identitet, kan det også se ut til å være nyttig å bekrefte at det er mulig å ha to forskjellige kulturelle identiteter på en gang om noen har behov for det.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	7
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	7
2 Begrepsavklaringer og teori	10
2.1 <i>Begrepsavklaring</i>	10
2.1.1 Forestillinger.....	10
2.1.2 Etnisitet.....	10
2.1.3 Kryssetniske par.....	11
2.1.4 Kultur.....	11
2.2 <i>Teori og tidligere forskning</i>	12
2.2.1 Systemteori og familierterapi.....	12
2.2.2 Norskhet, etnisitet og kultur.....	14
2.2.3 Kryssetniske parforhold.....	17
2.2.4 Fordommer og åpenhet.....	18
2.2.5 Valg av partner.....	18
2.2.6 Kjønnroller i Norge.....	19
3 Metodevalg	21
3.1 <i>Vitenskapsteoretisk ståsted – fenomenologisk og hermeneutisk vitenskapssyn</i>	21
3.2 <i>Valg av forskningsdesign - kvalitativ tilnærming:</i>	22
3.3 <i>Valg av forskningsmetode - det kvalitative forskningsintervjuet:</i>	23
3.4 <i>Utvalg og rekruttering</i>	24
3.5 <i>Informantene:</i>	25
3.6 <i>Forskningsetiske overveielser og tillatelser</i>	26
3.6.1 Personvern.....	26
3.7 <i>Gjennomføring av intervjuene:</i>	26
3.8 <i>Transkribering</i>	27
3.9 <i>Analyse</i>	27
3.10 <i>Reliabilitet og validitet</i>	29
3.11 <i>Metodens begrensninger</i>	30
4 Resultater og presentasjon av funnene	32
4.1 <i>Hovedtema 1: Å være som alle andre</i>	32
4.1.1 Å være både lik og forskjellig samtidig.....	33
4.1.2 Å være norsk.....	33
4.1.3 Å bli sett som personen man er uavhengig av etnisitet.....	35
4.1.4 Kort oppsummering.....	37
4.2 <i>Hovedtema 2: Kjønnforskjeller</i>	37

4.2.1 Etnisitet dem imellom	37
4.2.2 Videreføring av kultur og tradisjoner.....	38
4.2.3 Tilhørighet.....	40
4.2.4 Livssyn	41
4.2.5 Kort oppsummering	41
4.3 Hovedtema 3: Å være annerledes	42
4.3.1 Mer åpenhet og forståelse og flere ressurser	42
4.3.2 Barn	44
4.3.3 Å alltid skille seg ut	45
4.3.4 Kort oppsummering	46
4.4 Hovedtema 4: Aksept.....	47
4.4.1 Familie.....	47
4.4.2 Venner	49
4.4.3 Andres antagelser.....	50
4.4.4 Kort oppsummering	51
4.5 Oppsummering av funnene ut fra problemstillingen	52
4.5.1 Hvilke forestillinger har kryssetniske par om seg selv som par, samt deres individuelle opplevelse av å være i et kryssetnisk parforhold?	52
4.5.2 Hvordan virker disse forestillingene inn på deres liv?.....	52
4.5.3 Hvordan opplever mennesker i kryssetniske par å bli møtt av andre?	52
5 Drøfting	54
5.1 Å være som alle andre	54
5.2 Kjønnforskjeller.....	59
5.3 Å være annerledes	60
5.4 Aksept.....	63
5.5 Avgrensning av oppgaven	65
5.6 Relevans for studiens fagfelt og praksisfelt.....	66
5.7 Forslag til fremtidig forskning	67
5.8 Selvrefleksivitet	67
6 Avsluttende kommentar.....	69
Litteraturliste	72
Vedlegg 1	76
Vedlegg 2	77
Vedlegg 3	79

1 Innledning

I dette første kapittelet vil jeg gi en kort oversikt over oppgavens oppbygging, redegjøre for valg av tema og vise oppgavens hensikt og problemstilling. Jeg har valgt å dele opp denne oppgaven i fem kapitler. Det neste kapittelet er teorikapittelet. Der vil jeg definere begrepene jeg bruker, samt presentere teori som jeg fant relevant i forhold til utforskningen av min problemstilling. I det tredje kapittelet, som er metodekapittelet, vil jeg gjøre rede for mitt vitenskapsteoretiske ståsted, samt mine metodemessige valg for innsamling av data. Jeg vil også beskrive analyseprosessen. Videre vil jeg se på studiens validitet, reliabilitet og metodens begrensninger. I det fjerde kapittelet presenterer jeg resultatene fra analysen, og i det siste kapittelet blir disse funnene drøftet opp mot teori og tidligere forskning. Jeg ser også på forslag til videre forskning og selvrefleksivitet. Til sist kommer avsluttende kommentarer med en kort oppsummering og mine vurderinger.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom de forskjellige jobbene jeg har hatt, og i samtale med samarbeidspartnere som barneverntjenesten og psykisk helsearbeid, har det ofte vært stort fokus på hvordan man skal møte mennesker. Det har vært fokus på å gjøre seg kjent med det ukjente og det som er annerledes, eller kanskje ikke så annerledes. Da jeg startet på familierapiutdanningen, fant jeg at den grunnleggende teorien passet veldig godt til min måte å tenke på. Jeg var spesielt opptatt av å være nøytral og i ikke-vitende posisjon, men tenkte også at dette kunne være et ideal og en forestilling som ikke alltid var like lett å gjennomføre i praksis. Som systemteori viser, blir jeg en del av systemet i møte med en familie, og vi påvirker hverandre gjensidig (Hårtveit og Jensen 2004). Selv om jeg prøver å være nøytral, vil min forforståelse likevel prege systemet siden jeg også er en del av systemet. Dette gjør at det er nyttig å være klar over min egen forforståelse og mine fordommer. Jeg vil komme tilbake til disse begrepene i teoridelen.

For tiden jobber jeg som familieveileder på et sted som heter Familiehuset. Det har variert veldig hvordan de kryssetniske parene jeg har møtt, både privat og gjennom min nåværende jobb, har sett seg selv. Jeg tenker da spesielt på hva de tenkte andre tenkte om dem, og deres tanker om hvor akseptert deres forhold er i samfunnet. Noen kunne se ut til å mene at de var et veldig annerledes par, mens andre mente at deres opprinnelse ikke gjorde noen forskjell. Ved å utforske deres egne forestillinger, tanker og erfaringer, kan vi få et innblikk i deres liv

og bli mer kjent med denne type par. Jeg er selv av en annen opprinnelse enn norsk, og synes også derfor at dette er et spennende tema å utforske. Min egen opplevelse er at folk som kjenner meg ikke tenker over at jeg er av en annen etnisitet, men når jeg møter nye mennesker tillegger de meg stadig egenskaper ut i fra stereotypiske holdninger. Noen kan også mene at jeg er et unntak siden jeg ikke passer inn i deres stereotypiske kategori, istedenfor å tenke at folk er forskjellige. Dette gjorde at jeg ble nysgjerrig på hvordan det er for de forskjellige partene i kryssetniske parforhold.

Min personlige erfaring fra arbeid med familier og samarbeid med offentlige instanser (for eksempel barneverntjenesten) er at det ofte jobbes med hvordan man skal møte mennesker med annen etnisitet enn norsk. Det er mange forestillinger om at de med annen etnisitet enn norsk er annerledes og har en annen kultur enn etnisk norske, og at de derfor skal møtes og behandles annerledes. Jeg ble nysgjerrig på om dette er utbredt, og dersom det er, hvordan bør da kryssetniske par møtes? Skal man forutsette dem som ”norske”, som ”ikke-norske” eller som noe annet som ikke er noen av disse kategoriene? Ingen par er like, og de trenger ikke å ha noe til felles, men jeg var likevel interessert i å utforske hvilke forestillinger kryssetniske par kunne ha, og om det var noe som gikk igjen hos de parene jeg møtte. Jeg ble opptatt av hva vi i hjelpeapparatet kunne lære av disse parene, som vi kunne bruke i samtale med andre kryssetniske par.

Jeg har valg en problemstilling som er tredelt:

- Hvilke forestillinger har disse kryssetniske parene om seg selv som par, og hvordan er deres individuelle opplevelse av å være i et kryssetniske parforhold?
- Hvordan virker disse forestillingene inn på deres liv?
- Hvordan opplever menneskene i disse kryssetniske parforholdene å bli møtt av andre?

Jeg ønsket å utforske om de så på seg selv som andre par hvor begge har samme etnisitet, eller om de tenkte at de var annerledes enn par hvor begge har samme etnisitet. Ville de videre definere seg som et norsk par, og hvordan ville den parten med annen etnisitet enn norsk definere seg? Hva ville de forskjellige legge i det å være norsk? Hvilken tanker ville de ha rundt etnisitet og kultur? Jeg var også opptatt av å undersøke hva de hadde til felles og hva som var ulikt, spesielt med tanke på grunnleggende verdier, kultur og livssyn. Hvordan tenkte de at andre så dem, og hvordan de ønsket at andre skulle se dem? Ville de tenke at de hadde flere ressurser enn par med samme etnisitet, flere utfordringer, eller begge deler? Hvilke

forestillinger ville de ha om andre med annen etnisitet enn dem selv, og kjente de noen med annen etnisitet? Hvordan tenkte de at det ville være for deres barn å vokse opp i en kryssetnisk familie? Ved å få svar på noen av disse spørsmålene kan vi få en bedre forståelse av hvordan noen kryssetniske par opplever seg selv, og hvordan de kan ønske å bli møtt av andre, også terapeuter, slik at vi kan møte dem på en god måte.

2 Begrepsavklaringer og teori

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for begrepene jeg bruker i denne oppgaven og presentere den mest relevante teorien som er med meg under hele undersøkelsen. Videre vil jeg også se på tidligere forskning som er relevant for denne studien og oppgavens problemstilling. Jeg valgte å ikke se på tidligere forskningen og teori på forhånd før min analyse var ferdig, for at det ikke skulle påvirke hva jeg så etter og hvordan jeg tolket det jeg fant. I drøftingskapittelet vil mine funn bli drøftet i lys av den teorien som presenteres her. Når det kommer til tidligere forskning, fant jeg litteratur på krysskulturelle par i Norge hvor den ene parten hadde flyttet til Norge i voksen alder, men ikke på kryssetniske par hvor begge var oppvokst her. En grunn til at det ikke er forsket så mye på i Norge enda, kan være fordi dette fremdeles er et ganske nytt fenomen her. Jeg har derfor brukt en del forskning fra andre land.

2.1 Begrepsavklaring

2.1.1 Forestillinger

”Forestillinger” i denne oppgaven betyr forforståelse. Filosofene Martin Heidegger og Hans Georg Gadamer mente at vi er forutinntatt når vi møter et annet mennesket, slik at vi på forhånd har med oss noen antagelser om hva som er vesentlige egenskaper hos mennesker (Andersen 2005 og Gadamer 2010). Dette innebærer at selv før man har møtt en person vil den forståelsen man danner seg være innenfor den rammen av forutinntatthet som man har med seg. Gadamer kaller dette for forforståelse (Andersen 2005, s. 118). Gadamer (2010) snakker videre om ens egne fordommer, og deler opp ordet med bindestrek til for-dommer, for å legge vekt på at dommen kommer på forhånd. Man prøver altså å forstå ut fra tidligere innsikt, erfaringer og opplevelser, før man vet mer. Denne forforståelsen påvirker hvordan man forstår noe, og etter hvert som man får mer informasjon, kan denne forforståelsen endre seg (Gadamer 2010 s. 304). Forforståelse er en overordnet forståelse av hva noe er. Det er forutinntatte tanker og antagelser vi mennesker har om oss selv og andre, og om hvordan noe er ut ifra tidligere erfaringer man har med lignende fenomener.

2.1.2 Etnisitet

Etnisitet er et begrep som er vanskelig å definere. Eriksen (2006) definerer begrepet som kulturforskjeller som oppleves og gjøres relevante i samhandling. Han snakker videre om at

disse forskjellene er subjektive, og at de ofte også er innbilte. Dialekt, religion, språk, rase, farge, statsborgerskap og lignende kan være markører på etnisk identitet (Eriksen 2006 s. 53). I denne oppgaven vil begrepet etnisitet ikke ha noe med kultur å gjøre, men vise til menneskers opphav og opprinnelse.

2.1.3 Kryssetniske par

I utgangspunktet skulle kryssetniske par i denne oppgaven bety at den ene parten var opprinnelig norsk, og den andre var av en annen opprinnelse enn norsk. Begge skulle være født og oppvokst i Norge. Da jeg begynte å lete etter informanter, fant jeg ut at det ikke var så vanlig med slike par i Norge enda. Det var likevel begynt å bli noe vanligere enn tidligere. Jeg utforsket hvorfor dette ikke hadde vært så vanlig tidligere, og fant ut at en grunn kunne være mangel på flere generasjoner med andre folkeslag enn etnisk norske i Norge (Wiik 2012). Det er først nå de siste årene at folk med annen opprinnelse enn norsk, som er født og oppvokst i Norge, har blitt gamle nok til å danne parforhold og egne familier. Dette kan være medvirkende til at det ikke er forsket så mye på disse tidligere (ibid). I 2011 var det registrert kun 3894 gifte norskfødte med innvandrerforeldre, og 1068 samboere mellom 18-40 år (ibid). I tillegg til at de er få, er det også mange som finner seg ektefeller fra samme opprinnelsesland som sine foreldre (Henriksen 2010). Siden det ikke var så lett å få tak i den type informanter som jeg hadde tenkt, måtte jeg gjøre om noe på kriteriene mine. De nye kriteriene ble som følgende: Det ene paret måtte ha de opprinnelige kriteriene. I det andre paret kunne den med annen etnisitet enn norsk være født i utlandet, men ha kommet til Norge ganske tidlig og være oppvokst her i Norge. Det tredje paret kunne ha halvt norsk opphav og halvt en annen etnisitet enn norsk, men begge måtte være født og oppvokst i Norge.

2.1.4 Kultur

Jeg tar med begrepet kultur her, fordi jeg ønsker å skille mellom etnisitet og kultur. Dette fordi kulturen kan være lik eller forskjellig uavhengig av etnisitet. Ifølge Arne Martin Klausen (1992), professor emeritus i sosialantropologi, kan kultur være alt fra språk, ideer og verdier til møbler og kunst. Kulturbegrepet kan være vanskelig å definere, siden ordet kultur har flere betydninger, men det som kan sies er at kultur er tillært (ibid). Kultur er altså ikke genetisk, det er ikke forankret i våre gener, men det er tillærte teorier vi har om oss selv og vårt forhold til omverden. Klausen (1992) definerte i sin tid kulturbegrepet slik:

De ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler som et menneske overtar fra den foregående generasjon, og som man forsøker å viderebringe videre – ofte noe forandret – til neste generasjon (Klausen 1992:27).

En annen og nyere definisjon er:

Kultur eller sivilisasjon, er den komplekse helhet som består av kunnskaper, trosformer, kunst, moral, jus og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn (Eriksen og Sørheim 2006:35).

Etter min definisjon i denne oppgaven er kultur, som også vist i definisjonene over, noe som kommer fra individet, familie, venner, omgivelser, hvilke verdier og tradisjoner man har og lignende. Etnisitet er hvor man opprinnelig er fra, altså foreldrenes opprinnelsesland. Dette er grunnen til at jeg har valgt å bruke begrepet kryssetniske par i denne oppgaven, istedenfor krysskulturelle. Altså, fordi partene i disse forholdene kan ha mer lik enn ulik kultur selv om de har ulik opprinnelse, siden begge er oppvokst i Norge.

2.2 Teori og tidligere forskning

2.2.1 Systemteori og familieterapi

Systemteori er svært sentral i familieterapi, og grunnleggende for min måte å tenke på. I problemstillingen min var jeg opptatt av hvilke forestillinger par har om seg selv og sitt parforhold. Systemteori kan være egnet til å belyse slike fenomener. Jeg har valgt å intervju mine informanter sammen som et par for å kunne se dem og deres samspill i sitt parsystem, og for å få et innblikk i deres opplevelser i samfunnssystemet. Disse systemene påvirker hvilke forestillinger de har. Biologen Ludwig von Bertalanffy var den første til å bruke ordet systemteori i 1920-årene (Ølgaard 2004, s. 52). Alt fra et enkelt atom til universet måtte sees som et system, altså en kompleks organisert helhet som bestod av mange deler (ibid). Han hevdet at man måtte se på samspillet mellom komplekse biologiske systemer som helheter og systemer istedenfor å bare se på den ene delen (Hårtveit og Jensen 2004, s. 49). Eksempler på et system kan være et molekyl, en personlighet, eller en familie, og et system er igjen en del av et større system (ibid). Altså at en person er en del av en familie, og familien er en del av samfunnet. Fokuset er på samspillet mellom de forskjellige deltakerne i systemet isteden for å fokusere på den enkelte deltakeren hver for seg (Hårtveit og Jensen 2004). Dette fordi det er en sammenheng mellom de forskjellige delene i et system som danner helheten (Ølgaard

2004). Om hver person i en familie blir sett på som en del, så vil alle familiemedlemmene, altså alle delene utgjøre helheten i det systemet. Generell systemteori innebærer at alt en av deltakerne i et samspill blir påvirket av, vil få konsekvenser for alle som deltar i samspillet (Jensen 1994, s. 42).

Antropologen Gregory Bateson, som også så seg selv som biolog, blir sett på som en svært viktig representant for det systemiske paradigmet i vårt århundre (Jensen 1994, s. 33). Han var blant annet opptatt av begreper som feedback, altså tilbakemeldinger i og til et system, og sirkularitet, som er åpne begreper for å kunne forstå samspill i levende systemer (Hårtveit og Jensen 2004, s. 93). Systemteori og disse begrepene gir en ramme for å forstå kryssetniske pars samspill i relasjon til hverandre og samfunnet, og for å forstå hva de forteller. Ved sirkulær forståelse tenkes det at det er en årsakssammenheng, altså at en begivenhet ikke er årsak til en annen, men at de er knyttet sammen på en sirkulær måte, og påvirker hverandre. Med dette menes at den første begivenheten ikke nødvendigvis fører til den andre, for her kan den andre like gjerne føre til den første, siden begge påvirker hverandre (ibid). Bateson hevdet at samspill kun kunne forstås sirkulært (Jensen 1994, s. 59). En persons respons blir både påvirket av, og påvirker alle som deltar i det samspillet (Minuchin, Nichols og Lee 2007, s. 1). Videre når en terapeut sitter i samtale med en familie, er han eller hun også en del av systemet og påvirker systemet, siden alle i dette samspillet påvirker både seg selv og andre. I terapirommet kalles dette det terapeutiske systemet (Hårtveit og Jensen 2004 og Bertrando 2007). På samme måte var både jeg og informantene mine en del av systemet når jeg intervjuet dem. Vi påvirker hverandre gjennom et sirkulært samspill. Videre påvirker partene i parforholdene hverandre stadig gjennom et sirkulært samspill, og de påvirker og påvirkes stadig gjennom samspill med samfunnet. Systemisk forståelse og hermeneutikken handler om helhet og sirkularitet, og det er ikke mulig å studere et system uten å studere seg selv (Jensen 1994, s. 73). Jeg vil komme tilbake til hermeneutikk under "vitenskapsteoretisk ståsted". Alle er altså en del av helheten og alle oppfatninger er tolkninger, slik at vi alltid ser alt ut ifra vårt eget perspektiv (Jensen 1994 og Bertrando 2007). Det kan være bra å ha fokus på systemteorien og systemisk praksis, spesielt i møte med denne type kryssetniske par som vi vet så lite om. De er to forskjellige deler i et parforhold, hvor de videre er en helhet som et par og at både dette paret og hver part igjen er en del av et større system, og alle påvirker hverandre. Hvilke forestillinger de har, kommer fra dette samspillet med hverandre og samfunnet.

Nøytralitet og ”ikke-vitende” posisjon er to sentrale begrep innenfor systemteorien. Disse fant jeg relevante i måten å forstå hvordan forestillinger om seg selv skapes i møte med andre. Som vist over påvirkes forestillingene en får om seg selv av hvordan en blir møtt. Ikke-vitende posisjon er mer en holdning enn en metode, og i terapi kalles det en terapeutisk holdning. Begrepet ”ikke-vitende” ble presentert av psykologen Harleen Anderson og Harold Goolishian i 1992 (Anderson og Goolishian 1992, s. 26). De er grunnleggerne av Galveston Family Institute, som i dag heter Houston Galveston Institute og tilbyr psykoterapeutisk trening og behandling (Anderson 2003, Anderson og Goolishian 1992). Anderson (2003) forklarer at i en ikke-vitende posisjon brukes nysgjerrighet for å utforske erfaringer og forståelse sammen med den personen som skal forstås. Her brukes altså undring og nysgjerrighet, heller enn hypoteser og forutinntatthet. Hermeneutikk og tolkningsteorier har hatt innflytelse på denne beskrivelsen av ikke-vitende posisjon (Anderson og Goolishian 1992, s. 28). Å bli møtt med en slik holdning vil gi større mulighet for å vise seg som man er, og å møte andre med en sånn holdning, vil gi mindre plass for at egen forforståelse skygger for andres perspektiv. Dette gjør disse begrepene sentrale også i møte med disse parene. Å være helt nøytral som terapeut, er ikke mulig siden terapeuten også er en del av systemet og har en forforståelse. Dette gjelder også meg, som intervjuer i disse intervjuene. Det terapeuten, eller i mitt tilfelle intervjueren, kan gjøre er å heller prøve å være nysgjerrig og åpen for alternative måter å se ting på, for å ikke bli sittende fast i en bestemt versjon av virkeligheten (Bertrando 2007). Det finnes ingen sannheter, men heller sannheter som blir laget og akseptert fordi de har lokale verdier innenfor et samfunn (ibid). Ved å sette sin egen forforståelse til side, kan en spørre informanten undrende om det som opptar informanten, heller enn å komme med sin egen ekspertise, i et forsøk på å få bekreftet egne fordommer og forventninger (Anderson 2003).

2.2.2 Norskhet, etnisitet og kultur

Etnisitet og kultur blir ofte blandet, hvor en kan tenke at om noen har en annen etnisitet så har de også en annen kultur. Det finnes mange flere kulturer enn etnisiteter, og to mennesker med samme etnisitet kan fint utvikle to forskjellige kulturer (Lévi-Strauss 2003, s. 19). De som bor i for eksempel Pakistan, England eller Iran har andre kulturelle særtrekk enn de som bor i Norge. Dette er uavhengig av deres etnisitet, slik at de som bor i Norge med pakistansk, engelsk eller iransk opprinnelse ikke trenger å ha disse. Videre finnes ikke isolerte kulturer, siden hver kultur alltid befinner seg i sammenslutninger med andre kulturer (Lévi-Strauss

2003, s. 66). Hvor knyttet en føler seg til sin opprinnelsesgruppe blir også påvirket av hvem en har rundt seg (Kalmijn 1998). Siden alle mine informanter er oppvokst i Norge, kan alle ha lignende eller forskjellig kultur uavhengig av etnisitet. Dette fikk meg likevel til å undre hvordan de ville definere seg. Ville de definere seg som et norsk par, eller om de ville se på seg selv som annerledes? Jeg var også interessert i hvordan den parten som hadde annen etnisitet enn norsk ville definere seg selv, og hva de forskjellige legger i det å være norsk. Når er man norsk?

I følge Berg, Flemming og Gullikstad (2010) er det visse fenomener som kan knyttes til forestillinger om "norskhet". Disse er blant annet hvilke språklige ferdigheter en har, politisk syn, hudfarge, religion, hvor mange barn en har, klasse, arbeidsliv, familieliv og lovgivning (Berg, Flemming og Gullikstad 2010 s. 13). Det "nordmenn" ofte ser på som et viktig grunnlag for å være norsk er familiebakgrunn, altså opphav (Kramer 1984, Gullestad 2002). Personer med annen etnisitet enn norsk, som er oppvokst i Norge, vil ikke bli godtatt som norske av etnisk norske. Dette selv om de er norske stasborgere, integrerte og snakker perfekt norsk, på grunn av deres opprinnelse (ibid). Dette gjelder spesielt for de med annen hudfarge, som viser en ikke-norsk opprinnelse (Kramer 1984).

Samfunnet skaper minoriteter gjennom "diskurser, forståelser og praksiser som rangerer og ekskluderer" (Berg, Flemming og Gullikstad 2010 s. 20). Sosialantropolog Marianne Gullestad (2002 s. 84) som forsket på norsk kultur, hevder at "Oss" og "dem" skapes for å styrke likhet, enhet og tilhørighet i en gruppe. Hun hevder at majoritet og minoritet skapes for å styrke et forestilt fellesskap for majoriteten og legitimere dens makt. Et eksempel på en slik forestilt likhet er påstanden om at norske verdier er enhetlige og ikke forskjellige og motsetningsfylte (Gullestad 2002, s. 97). Det er vanskelig å si hva som er typisk norsk. Det kunne kanskje tenkes at det var noe som å dra på fjellet i påsken, men faktisk er det bare tretten prosent som gjør det, og det blir færre og færre (Eriksen 2006). Klausen (1992) mener at kultur stadig blir endret gjennom sosial læring, altså gjennom kontakt med andre samfunn, og ved indre spenninger som er generasjonsmotsetninger. Dette gjør at den yngre generasjonen ofte er noe forskjellig fra den eldre. Den yngre generasjonen utvikler og tilpasser seg ut fra disse spenningene og den kontakten den har med andre kulturer. Ifølge dette vil mine informanter ha en annen kultur enn sine foreldre. Siden kultur, spesielt i vår tid, stadig er under endring og kan variere fra sted til sted, blir det vanskelig å si hva som er norsk kultur (ibid). I en globalisert verden foregår kulturpåvikninger mye raskere og mye

voldsommere enn før, og dette bidrar til at ”typisk norsk” blir et stadig vanskeligere begrep å definere.

Gullestad (2002) hevder at ”flerkulturell” har fått samme betydning som ”innvandrer”, eller ”farget”. Det blir tatt for gitt at en må være hvit for å være norsk, noe som er en viktig barriere for integrasjon (Gullestad 2002, s. 289). Dette er en av grunnene til at jeg har valgt å kalle disse parene for kryssetniske og ikke krysskulturelle, for da får de selv muligheten til å velge om de ser seg selv som norske eller ikke. Videre også om de tenker at de har norsk kultur, annen kultur eller flere kulturer. Det oppfordres stadig til folk med annen bakgrunn skal integrere seg. Kramer (1984) hevdet i sin tid at det å bli norsk avhenger både av nordmenns vilje til å akseptere de med annen bakgrunn som ekte nordmenn, og de med annen bakgrunns motivasjon til å integrere seg. Gullestad (2002) uttrykker videre at identitet og selvfølelse er noe som presenteres, diskuteres, forhandles, bekreftes og avvises gjennom samspill med andre, og at det ikke er noe en bare har. Dette kan også kalles selvet, altså personen en konstruerer gjennom ord og samspill med andre (Anderson, 2000). En bruker språket for å forme selvet og for å få identifisert forskjellige egenskaper, som for eksempel etnisitet, kultur, plass i familien og lignende (ibid). Om en kan utvikle selvet og identitet gjennom samspill med andre, kan det da være mulig å utvikle flere forskjellige identiteter? Kan en være både norsk og noe annet på samme tid? Hvorfor må man velge en kulturell identitet? I sin artikkel snakket Kramer (1984) om hvordan ”nordmenn” ikke forstår at det er mulig å veksle mellom flere kulturer ut fra situasjon, slik at man kan være både norsk og for eksempel pakistansk, iransk eller engelsk samtidig. Dette fordi de selv er oppdratt til å tro at man enten er norsk, eller noe annet (Kramer 1984, s. 90). Nyere forskning viser også at det er mulig å ha flere kulturelle identiteter (Eriksen og Sørheim 2006). Den kulturelle identiteten trenger heller ikke å være den samme som den etniske identiteten (Eriksen og Sørheim 2006, s. 98).

Jeg er også interessert i hvordan den parten med annen etnisitet enn norsk ser seg selv. Professor Thomas H. Eriksen ved Institutt og museum for antropologi og forsker Torunn A. Sørheim ved Seksjon for medisinsk antropologi (2006) sier noe om hva forskning generelt har vist om mennesker med annen etnisk bakgrunn som har vokst opp i Norge. De viser til fire punkter; 1 – de har en kultur hvor den opprinnelige og norske kulturen har smeltet sammen og blitt en ny kultur, 2 – de kan lett skifte mellom norsk og en annen identitet, 3 – det er ofte spenninger mellom disse og deres foreldregenerasjon, og 4 – grenser som står i veien for full assimilasjon skapes både ved indre press fra gruppen, og ved norske holdninger som ikke lar

de smelte sammen med det norske flertallet (Eriksen og Sørheim 2006 s. 99). Videre sier de noe om at de ofte enten kan insistere på å bli behandlet som individer, altså den personen de er, og ikke som en som representerer en kultur ("vi er norske selv om vi ser utenlandske ut"), de kan opprettholde "dobbel" identitet og kanskje fungere som kulturmeglere mellom majoriteten og minoriteter, eller de kan gå inn for å styrke sin "opprinnelige" kultur og bli konservative beskyttere av en tradisjon for å markere grenser i forhold til majoriteten (Eriksen og Sørheim 2006 s. 99).

2.2.3 Kryssetniske parforhold

Her vil jeg gjøre rede for eksisterende forskning på tema om kryssetniske parforhold som jeg finner relevant for min studie.

I min studie er jeg opptatt av å undersøke hvordan det er for mine informanter å være i et kryssetnisk parforhold. Jeg er interessert i hvordan de velger å fremstille sine følelser og tanker om seg selv som par. Vil de vise at de føler seg som et hvilket som helst annet norsk par, eller at de føler seg annerledes på grunn av at de er sammen med en av en annen etnisitet enn seg selv? Jeg er videre interessert i hva de sier om sine følelser og tanker rundt hvordan andre ser dem, og hvilken forforståelse de viser av andres antagelser. I en studie som var gjort på 12 kryssetniske par i Amerika av Killian (2003), fant han at i en sosial kontekst hvor kryssetniske par ikke blir godtatt og blir sett på som avvik, sier disse parene ofte at de er som alle andre, i et forsøk på å overleve i den konteksten. Paret ser på seg selv på én måte, og samfunnet ser på dem på en annen måte. Han snakker om en dobbelt bevissthet hos paret (ibid). Dette betyr at de har en måte å se seg selv på, samtidig som de i møte med andre merker andres antagelser ut fra kulturelle stereotypier om hvordan de er. Han mener at denne doble bevisstheten kan gjøre at kryssetniske par legger ekstra vekt på å formidle at de er som alle andre. De trenger altså å få dette frem, siden samfunnet nekter å la dem være i fred sånn som de er, men presser på dem sine antagelser om hvordan de er. Videre fant han at personer i kryssetniske parforhold ofte er både enige og uenige i diskursen om kulturell likhet i sitt forhold. Han fant også at de opplevde mange fordommer fra samfunnet, hvor de ble stirret på, folk snudde seg for å se igjen og viste at de ikke likte det (ibid).

2.2.4 Fordommer og åpenhet

Med henblikk på aksept er jeg også interessert i å utforske hvordan disse parene ser på andre med annen etnisitet enn seg selv: Kjenner de andre med annen etnisitet, ser de dem som individer eller grupper, og har de selv fordommer mot andre grupper? I en studie gjort av Levin og Sidanius (2003), fant de at folk som har venner med annen etnisk bakgrunn enn seg selv har mindre fordommer enn de som ikke kjenner noen med annen etnisk eller religiøs bakgrunn. Dette støttes også av en metaanalyse gjort på ”intergroup contact theory” (Pettigrew og Tropp 2006,). Contact theory hevder at kontakt mellom folk med forskjellig bakgrunn minsker fordommer om de har en del til felles. I en studie gjort av Toit (2011), fant hun at generell kontakt med folk av annen etnisitet, multirasefamilier, eller det å kjenne noen som kjenner en i en multirasefamilie minsket fordommer. Kalmijn (1998) fant også at kontakt med mennesker fra andre grupper gjør at man kan se de individuelle forskjellene blant deres medlemmer, og at det er med på å redusere fordommer mot folk fra andre grupper. Det er derfor mer sannsynlig at slike pars sosiale nettverk er mindre fordomsfulle (Kalmijn 1998).

2.2.5 Valg av partner

Selv om partene i hvert parforhold i denne studien har forskjellige etnisiteter, så er alle likevel oppvokst i Norge. Dette gjorde at jeg ble nysgjerrig på om de ville ha lik bakgrunn som sin partner med tanke på verdier, livssyn, kultur og lignende. I en studie gjort i Nederland av Kalmijn (1998) på trender og mønster i ekteskap, fant han at det er vanlig å velge partnere som har samme bakgrunn som en selv. Dette er en litt gammel referanse, men jeg har valgt å bruke den siden jeg ikke fant noe annen forskning om denne type kryssetniske par. Her snakker han blant annet om at en er fra samme sosiale gruppe, eller nær hverandre i sosial status (Kalmijn 1998). Flere viktige faktorer som påvirker vårt valg av partner er at en har liknende kultur, verdier, livssyn, smak og likheter i kunnskap. Dette for at de skal kunne bekrefte hverandre, støtte hverandre, gjøre ting sammen, snakke sammen, og forstå hverandre (Kalmijn 1998, Gullestad 2002). Kalmijn (1998) skriver videre at i kryssetniske ekteskap er det to personer fra to forskjellige grupper, som møtes og aksepterer hverandre som sosialt like. Det å tilhøre en bestemt gruppe har blitt mindre viktig enn tidligere og de kulturelle forskjellene blir enda mindre i fremtidige generasjoner, når disse parene får barn. Disse barna vil mest sannsynlig ikke identifisere seg med bare en bestemt gruppe (Kalmijn 1998).

2.2.6 Kjønnroller i Norge

De parforholdene jeg studerer i dette prosjektet har en mann og en kvinne i hvert forhold. Kjønnforskjeller var ikke noe jeg så etter i utgangspunktet, og heller ikke noe jeg hadde tenkt over i forhold til disse parene, før jeg begynte å gå igjennom datamaterialet jeg hadde samlet. Jeg fant noen forskjeller i forhold til kultur og tradisjoner, og det fanget min interesse. Uansett hvem jeg nevnte dette for, venner, kollegaer, eller bekjente, så sa de fleste at dette var et velkjent fenomen, det at kvinner er bærere av kultur og tradisjoner. Er det da mer sannsynlig at et kryssetnisk par, hvor kvinnen er av en annen opprinnelse enn norsk, har noen tradisjoner fra hennes opprinnelseskultur, enn om det er mannen som er av annen opprinnelse? Selv om jeg stadig hører at dette er et velkjent fenomen fant jeg ingen forskning på dette temaet fra nyere tid. Det var forsket mest på likestilling, spesielt med tanke på jobb, og lite på kjønn i forbindelse med samliv, hus, hjem og videreføring av kultur og tradisjoner. Dette fikk meg til å undre om det er fordi vi lever i en tid hvor det ikke er noe fokus på forskjeller mellom kjønnene. Dette er for omfattende til gå inn på her, men det hadde vært interessant å forske på videre.

Kjønnforskjeller er en veldig liten del av min studie, men jeg har valgt å ta det med som et tema for å kaste lys på noe som kanskje har mistet fokus i nyere tid. Det har uansett tidligere vært vanlig at kvinner og menn har hatt litt forskjellige interesser og roller i hjemmet. Tidligere forskning viser at det har vært forskjeller i hjemmet, hvor mannen heller vil legge panel, mens hun steller hus og barn (Gullestad 1989, Frankenhaeuser 1997). Kvinner har altså vært mer opptatt enn menn av hjem og barn (Gullestad 1989, Frankenhaeuser 1997, Ellingsæter og Leira 2004). Ut i fra dette kan det tenkes at kvinner har blitt sett på som kultur og tradisjonsbærere siden de oftest har hatt hovedansvaret for barneoppdragelse. I de tradisjonelle kjønnrollene har kvinner hatt hovedansvaret for hjem og barn, mens mannen har hatt forsørgeransvaret (Frankenhaeuser 1997, s. 80). Nyere forskning viser at det ikke har skjedd så mye forandring når det kommer til kvinners kjønnroller i hjemmet, selv om menn deltar mer. Forsker Helga Aune (2012) snakker om at alle mennesker i alle samfunn har sosialt definerte kjønnroller som preges av oppfatninger om hvordan en gutt eller jente skal være. Hun hevder at disse stereotype holdningene i storsamfunnet rundt tradisjonelle kjønnsmønstre er med på å vedlikeholde de tradisjonelle kjønnrollene og påvirker barns valg av utdanning, yrke og privatliv som voksne. Dette fører til at kvinner ofte velger utdanning og yrker som legger opp til deltidsarbeid, fordi de selv har forventinger om at hovedansvaret for barn og husarbeid skal falle på dem (ibid).

I en studie gjort av sosiolog Sevil Sumer (2005) på 11 småbarnsforeldre i Norge og 16 i Tyrkia, sammenlignet hun kjønnsroller i disse landene. Hun fant at kvinnene følte mest ansvar for og gjorde det meste av omsorgs- og husarbeidet i begge landene.

I en tidsbruksundersøkelse utført av Arbeidsforskningsinstituttet blant de vitenskapelige ansatte i den norske universitets- og høyskolesektoren for Kunnskapsdepartementet, fant de også forskjeller mellom kjønnene. Forskningsleder Cathrine Egeland og forsker Ann Cecilie Bergene (2012) skriver i sin rapport etter denne undersøkelsen, at menn ofte jobber lenger og gjerne også på kveldene i motsetning til kvinner. De har i tillegg ofte tradisjonelle partnere som jobber kortere dager. Kvinnen jobbet kortere dager, og hadde også oftere i motsetning til sine mannlige kolleger partnere som jobbet lengre dager. De hevder at det kan se ut til at kvinnene tar på seg de tradisjonelle omsorgsrollene utenom arbeidstiden i større grad enn menn, men at dette måtte forskes mer på. Disse forskjellene blir enda tydeligere når de stifter familie, hvor mennene drar fra kvinnene med tanke på karrieren (Egeland og Bergene 2012). Mennene kan altså fokusere på karrieren og klatre opp karrierestigen, mens kvinnene oftere jobber deltid og slutter å klatre oppover karrierestigen når de får barn. De antar videre at det er forskjellige kulturelle og sosiale forventninger til omsorgsrollen, spesielt morsrollen, og at dette er med på å holde fast på de tradisjonelle kjønnsrollene. Det kan se ut til at kvinner fremdeles oftest bruker mer tid på hjem og barn enn menn. Forskning av professor Alberto Alesina og hans kolleger Giuliano og Nunn (2013) viser at holdninger knyttet til kjønnsrollemønstre nedarves fra generasjon til generasjon, og at kjønnsrollene fra mors fødeland har større påvirkning på jenters arbeidsdeltagelse enn de fra fars fødeland.

3 Metodevalg

I dette kapittelet vil jeg gi en redegjørelse for mine metodemessige valg. Det er et gjensidig påvirkningsforhold mellom dataene og det vitenskapsteoretiske utgangspunktet som en forsker har. Dette gjør at det vitenskapsteoretiske perspektivet jeg har, preger min måte å gå frem på, hva jeg søker informasjon om, og den forståelsen jeg utvikler (Thagaard 2009, s. 35). Jeg vil derfor redegjøre for mitt vitenskapsteoretiske ståsted. Videre vil jeg beskrive metodebruk for datainnsamling og analyse. Til slutt vil jeg ta opp spørsmål om reliabilitet og validitet.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted – fenomenologisk og hermeneutisk vitenskapssyn

Jeg har valgt å gi en kort beskrivelse av mitt vitenskapsteoretiske ståsted her før jeg går inn på valg av analysemetode. Dette fordi det teoretiske utgangspunktet var med meg fra starten av denne studien, lenge før jeg valgte analysemetode. Jeg var opptatt av opplevelse, identitet og fortolkning. Videre var det også med på å avgjøre hvilken analysemetode jeg valgte etter intervjuene. I mitt prosjekt ønsket jeg å utforske mine informanternes egne opplevelser og erfaringer. Jeg ville prøve å forstå kryssetniske parforhold ut fra deres perspektiv, samtidig som jeg hele tiden fortolket informasjonen jeg mottok. Dette er grunnen til at jeg har valgt en fenomenologisk og hermeneutisk forståelsesramme.

Edmund Husserl grunnla fenomenologien rundt år 1900 (Kvale og Brinkmann 2009, s. 45). Fenomenologien er en filosofisk måte å utforske opplevelser og erfaringer på (Thagaard 2009; Smith, Flowers og Larkin 2009). Når det kommer til fenomenologi i kvalitativ forskning, er fokuset på å forstå sosiale fenomener ut i fra informantens perspektiv, og beskrive verden slik de opplever den (Kvale og Brinkmann 2009). Den antar at måten folk oppfatter realiteten på, er slik realiteten er (ibid).

Hermeneutikken er teorien om tolkning og vektlegger at det ikke finnes en sannhet, men at en kan tolke fenomener på flere nivåer (Smith et al. 2009 og Thagaard 2009). Den fremhever betydningen av å fortolke folks handlinger ved å legge fokuset på et dypere meningsinnhold enn det en ser ved første øyeblikk (Kvale og Brinkmann 2009). Ifølge hermeneutikken kan ikke meningen hos en del forstås uten at den sees i sammenheng med helheten (Alvesson og Sköldberg 2008, s. 193). Helheten forstås altså når man ser på alle delene. For eksempel om en skal prøve å forstå en familie, så kan ikke et familiemedlem forstås alene uten å sette det i

sammenheng med resten av familien. Videre kan ikke en familie forstås uten at alle dens familiemedlemmer tas i betraktning. Dette fenomenet kalles den hermeneutiske sirkelen (ibid) Denne handler om forholdet mellom en del og helheten på forskjellige nivåer, og er et viktig begrep i hermeneutikken (Smith et al. 2009). Et eksempel på del og helhet er mellom et familiemedlem og familien, en forsker og informanter, eller en familie og samfunnet, hvor vi alene er en del hver, mens sammen er vi helheten. Videre tar den for seg det at mening kun kan forstås i lys av den sammenhengen det sees i, og er en del av (Thagaard, 2009). Så, for å forstå en del må en se på helheten, og for å forstå helheten må en se på de forskjellige delene. Dette er en sirkulær måte å tenke på, altså at det er et samspill hvor alle deler påvirker hverandre (Smith et al. 2009, s. 28).

3.2 Valg av forskningsdesign - kvalitativ tilnærming:

Kvalitativ tilnærming benyttes når målet er å få en dypere forståelse av sosiale fenomener som vi ønsker å studere (Thagaard, 2009). Den passer godt til studier som ønsker å utforske personlige og sensitive temaer, og også temaer som ikke er forsket så mye på fra før, som for eksempel nye kulturelle fenomener (Thagaard 2009, s. 12). I studier hvor det er nær kontakt mellom forsker og de som studeres, slik som det er i min studie hvor jeg intervjuer, gir denne type tilnærming grunnlag for å oppnå en forståelse av det fenomenet jeg studerer ut i fra informantenes utsagn. Den får frem fylldig data om hvordan de opplever og reflekterer over sin situasjon (ibid). Siden mitt formål er å utforske fenomenet kryssetniske parforhold, samt få en dypere forståelse, syntes denne tilnærmingen å passe til min studie. Ved bruk av kvalitativ metode får jeg en dypere innsikt i mine informanternes egen forståelse av seg selv og sine forhold.

I dette prosjektet har jeg valgt å bruke Interpretative phenomenological analysis, videre i oppgaven kalt IPA, som analysemetode. Jeg har valgt IPA siden jeg ønsket å utforske mine informanternes personlige opplevelser av å være i et kryssetnisk parforhold, samtidig som jeg selv kom til å tolke og tillegge mening ut fra min egen forforståelse til det de fortalte. Videre ønsket jeg også å sammenligne informasjonen fra de forskjellige parene, for å se etter forskjeller og likheter. Dette for å kunne beskrive bredden i materialet mitt.

IPA er en nyutviklet metode, som ble utviklet av Jonathan Smith på midten av 1990- tallet (Smith et al. 2009, s. 4). De sentrale teoretiske perspektivene i IPA er fenomenologi,

hermeneutikk og ideografi (ibid). Dette er perspektiver jeg opplever som svært relevante i forhold til studiens problemstilling og vitenskapsteoretiske ståsted.

Det fenomenologiske perspektivet i IPA kommer frem ved at fokuset er på å utforske opplevelsen slik den er (Smith et al. 2009). Folks egne refleksjoner, og hvordan de gir mening til sine erfaringer utforskes (Smith et al. 2009; Dallos og Vetere, 2005). Fokuset er på den subjektive opplevelsen, altså informantenes erfaringer og hvordan de tenker og opplever verden, ut i fra deres perspektiv (Thagaard 2009).

Det hermeneutiske perspektivet kommer frem ved at selv om IPA tar utgangspunkt i informantenes erfaringer fra deres perspektiv, tar den med i betraktning at forskerens eget syn på verden, interaksjonen med informantene og forskerens tolkninger av informantenes opplevelser, også vil spille en rolle i analysen (Willig 2001 s. 53). Forskeren må prøve å skape mening av det informanten prøver å skape mening av, slik at alle parter tolker (Smith et al. 2009). Både informanten og forskeren danner mening gjennom fortolkning. Det tenkes videre at folks måter å tenke på og deres ideer er stabile over tid, og at de kan utforskes for eksempel gjennom intervju (Dallos og Vetere 2005, s. 58).

Det ideografiske perspektivet i IPA kommer frem ved at forskeren ønsker å utforske spesifikke personers erfaringer i detalj fra deres perspektiv, i forhold til et spesifikt tema (Smith et al. 2009, s. 37). Hvert enkelt intervju blir først grundig utforsket i detalj, for så å bli sammenliknet for å finne forskjeller og likheter (Smith et al. 2009, s. 38). Dette gjør at man kan se etter mønstre i den meningen de forskjellige informantene tillegger den delte erfaringen, samt høre den enkeltes unike opplevelser (ibid).

3.3 Valg av forskningsmetode - det kvalitative forskningsintervjuet:

Som redskap i utforskingen av fenomenet kryssetniske parforhold, har jeg valgt å bruke et kvalitativt forskningsintervju. Jeg har valgt å bruke dette siden jeg ønsket å gå i dybden og utforske mening, og få et innblikk i hvordan disse parene opplever sine liv og reflekterer over sin situasjon. Kvalitativt forskningsintervju skal egne seg godt til dette (Thagaard 2009, s.1). I et kvalitativt forskningsintervju produseres kunnskap sosialt gjennom interaksjon mellom den som intervjuer, og den som blir intervjuet (Kvale og Brinkmann 2009). Her ønsker en å forstå verden ut fra informantenes perspektiv (ibid). Bruk av et kvalitativt forskningsintervju til

innsamling av data skal være hensiktsmessig når man ønsker å få utfyllende informasjon om menneskers opplevelser av egen livssituasjon, og deres refleksjoner rundt temaene som intervjuer tar opp (Thagaard 2009). Jeg valgte videre å bruke semistrukturert intervju, noe som betyr vi snakket om bestemte temaer. Det var ikke en helt åpen samtale, men heller ikke en lukket spørreskjemasamtale (Kvale og Brinkmann 2009, s. 47). Denne intervjuformen passer når en er interessert i informantenes beskrivelser av sin livsverden, og spesielt fortolkninger av meningen med fenomenet som de beskriver (ibid). Parene fikk vite hvilke tema vi skulle snakke om på forhånd, men det var ikke noen bestemt rekkefølge på temaene (Thagaard 2009). Det er vanlig å bruke semistrukturert intervju når en ønsker å forstå dagliglivets temaer ut i fra informantenes perspektiv (Kvale og Brinkmann 2009). Jeg valgte å gjøre det på denne måten for å få den informasjonen jeg ønsket uten å måtte styre fortellingen til informantene (Thagaard 2009).

Jeg utformet spørsmålene ut fra min problemstilling og utførte et prøveintervju. Responsen jeg fikk fra informantene i prøveintervjuet hjalp meg med å luke ut de spørsmålene som ikke var relevante i forhold til det jeg ønsket å utforske. Dette gjorde at jeg satt igjen med spørsmål som gav meg svar på det jeg ønsket å utforske. Prøveintervjuet gav meg også en pekepinn på hvordan det var å svare på disse spørsmålene, og hvilken rekkefølge på temaene som følte naturlig. Jeg transkriberte ikke dette prøveintervjuet, og det er heller ikke en del av materialet i denne studien. Intervjuguiden bestod av 5 hovedspørsmål, og alle hovedspørsmålene hadde underspørsmål (vedlegg 2). Områder knyttet til fenomenet kryssetniske parforhold jeg ønsket å utforske var:

- hvilke forestillinger de har om seg selv som individ og par ut i fra deres egne erfaringer?
- hvilke forestillinger de har om andres forestillinger om dem?
- hvilke forestillinger de har om andre kryssetniske par?
- hvilke forestillinger de har om barn i kryssetnisk familier?

3.4 Utvalg og rekruttering

Informasjonen som er innhentet er hvilke forestillinger parene har om sine liv, ut fra deres egne erfaringer og forforståelse. Utvalg av informanter er gjort ut i fra kriteriene som er beskrevet under begrepsavklaring av kryssetniske par i kapittel 2.1.3. Informasjonen ble innhentet ved at jeg intervjuet hvert par hver for seg. For å rekruttere par delte jeg ut

informasjonsskriv til aktuelle kandidater på min jobb på familiesentralen, jeg kontaktet 7 familievernkontor, snakket med bekjente som har kryssetniske par som klienter, eller kjenner kryssetniske par og sendte med dem informasjonsskriv. Jeg spurte også kryssetniske par som jeg møtte ute tilfeldig.

Siden IPA er en kvalitativ metode, hvor hensikten er å gå i dybden og utforske individuelle opplevelser i detaljer, er det vanlig å ha få informanter (Smith et al. 2009). For studenter er det foreslått mellom 3 til 6 deltagere, og derfor valgte jeg å intervju 3 par (ibid).

3.5 Informantene:

Jeg endte opp med å intervju 3 voksne par som var i ulike aldersgrupper. Deres alder var fra 25 til 42 år. Det ene paret møtte jeg ute tilfeldig, hvor jeg fortalte litt om studien og spurte om de ønsket å delta. De andre paret ble rekruttert gjennom faglig nettverk. Dette var de tre første parene som ønsket å delta i studien, som passet til mine kriterier. Jeg har gitt parene pseudonymer, for at de ikke skal være gjenkjennelige. Det første paret har jeg kalt par 1, Pernille og Idris. Det andre paret har jeg kalt par 2, Tore og Kjersti, og det tredje paret har jeg kalt par 3, Yngve og Sara.

- Par 1: Pernille har norsk, og Idris har pakistansk opprinnelse, men begge er født og oppvokst i Norge
- Par 2: Tore har $\frac{3}{4}$ norsk og $\frac{1}{4}$ tysk opprinnelse, og Kjersti har halvt norsk og halvt engelsk opprinnelse, men begge er født og oppvokst i Norge
- Par 3: Yngve har norsk, og Sara har iransk opprinnelse. Han er født og oppvokst i Norge, mens hun flyttet til Norge da hun var 2 år

I en IPA-analyse er det vanlig at informantene er en homogen gruppe, i den forstand at de har noen felles erfaringer som forskeren ber dem om å beskrive (Willig, 2001, s. 58). I denne studien hadde informantene blant annet dette til felles:

- Alle parene er kryssetniske
- Alle parene er oppvokst og bosatt i Norge
- Alle parene har barn
- Alle parene er i lønnet arbeid
- Alle parene har øvrig familie rundt seg

3.6 Forskningsetiske overveielser og tillatelser

3.6.1 Personvern

Frivillighet

De som har vært interesserte i å delta i mitt prosjekt har blitt kontaktet via telefon eller e-post for å få mer informasjon om studien, og fått tilsendt et informasjonsskriv. På informasjonsskrivet stod det kort om det jeg skulle forske på, anonymitet, hvordan intervjuet skulle gjennomføres, deres rett til å trekke seg og lignende (vedlegg 1). Alle parene fikk et informasjonsskriv som forklarte bruken av diktafon, anonymitet og transkripsjon av opptaket, og at dataene i studien ville bli publisert i en masteroppgave.

Anonymisering

Jeg har anonymisert ved å ikke angi navn, eller hvilken by i Norge disse parene er fra, og heller ikke nøyaktig hvilken kontekst parene ble rekruttert fra. Jeg hadde heller ikke tenkt til å angi kjønn, siden jeg tenkte at det kanskje ikke var så mange av denne type kryssetniske par i det området, og at de derfor kunne bli gjenkjennelige. Underveis i transkriberingen så jeg at det kunne gå for mye informasjon tapt om jeg ikke angav kjønn, og siden jeg ikke sier noe om hvor i Norge de er fra gjør det ingen forskjell vedrørende anonymiteten likevel. Jeg vil kalle dem for par 1, par 2, og par 3 med pseudonymer. Jeg har anonymisert allerede fra transkriberingen.

3.7 Gjennomføring av intervjuene:

Når vi møttes, informerte jeg nærmere om studien, og gikk igjennom informasjon angående personvern og deres rett til å trekke seg helt frem til studien er fullført og skal offentliggjøres. De ble forklart at deres samtykkeerklæring ville bety at de samtykket til å være med på intervjuet, og at jeg kunne bruke dataene til min studie med mindre de ombestemte seg. Jeg fikk samtykke av parene om at de ønsket å delta på lydbånd. Jeg fulgte ikke intervjuguiden slavisk, men var innom alle temaene jeg hadde på den, samtidig som jeg også stilte andre relevante oppfølgingsspørsmål ut ifra hvordan informantene fortalte sine historier. Jeg forsøker å holde en ikke-vitende posisjon for å best kunne forstå informantenes virkelighet slik de presenterer den. Jeg intervjuet et par av gangen, og alle parene ble intervjuet en gang hver.

Intervjuet med par 1 varte i 58 minutter, intervjuet med par 2 varte i 1 time og intervjuet med par 3 varte 1 time og 17 minutter. To av intervjuene ble gjennomført hjemme hos informantene, mens ett ble gjennomført på mitt kontor. Dette var etter deres ønske. På to av intervjuene var det ingen andre tilstede utenom paret og meg under intervjuet, mens på det ene intervjuet var to barn tilstede halvparten av tiden, men mest i rommet ved siden av.

3.8 Transkribering

Som anbefalt i Dallos og Vetere (2005) transkriberte jeg hvert intervju selv, for at jeg skulle kunne fordype meg i dataene og reflektere over ting underveis i transkriberingen. Jeg valgte å transkribere alt vi sa ordrett, også mm, hm, latter og lignende. Siden jeg brukte lydbånd, gikk jeg glipp av den non-verbale kommunikasjonen, men jeg tok notater underveis i intervjuene om det var noe spesielt som kunne være nyttig med tanke på kroppsspråk. Når jeg lyttet til intervjuene og transkriberte, noterte jeg også underveis mine egne tanker som dukket opp i en egen notatbok. Slik jeg opplever det, startet analysen av materialet allerede på dette stadiet. Jeg begynte å reflektere over utsagn mens jeg skrev ordrett det informantene sa i intervjuene.

Etter at jeg hadde transkribert hvert intervju, gikk jeg gjennom materialet i forhold til problemstillingene og forskingsspørsmål som vist nedenfor.

3.9 Analyse

Jeg har valgt å bruke den analyseprosessen for IPA som er beskrevet av Smith et al. (2009, kap. 5). Det er seks steg i denne prosessen:

Steg 1: Lese og re-lese

Jeg startet med å lese og høre nøye igjennom det første intervjuet, for at informantene og deres verden skulle være analysens fokus. Dette gir også en oversikt over hvordan narrativer kan binde forskjellige deler av intervjuet sammen (Smith et al. 2009). Mine egne tanker og ideer som dukket opp underveis, noterte jeg i en notatbok. Dette for at de ikke skulle forstyrre prosessen, slik at jeg kunne fokusere på den innsamlede dataen og ikke mine egne refleksjoner (ibid).

Steg 2: Innledende/første notater

Her skrev jeg ned utforskende kommentarer ut ifra transkriptet, på høyre side av transkriptet, for å finne hvordan informantene snakket og tenkte. Disse kommentarene fokuserte på hva informantene snakket om, utforsket hvordan de brukte språket og hva som lå i begrepene (Smith et al. 2009).

Steg 3: Utvikle temaer som dukker opp

I dette steget gikk jeg igjennom de utforskende kommentarene, og fant temaer som dukket opp. Disse temaene reflekterte ikke bare informantenes ord og tanker, men også mine tolkninger. De fanget opp en mening bak informantenes utsagn (Smith et al. 2009). Jeg skrev ned disse temaene kronologisk på venstre side av transkriptet. Jeg endte opp med 55 temaer som dukket opp.

Steg 4: Se etter sammenheng mellom temaene som dukket opp

Så langt hadde jeg alle temaene skrevet ned kronologisk på transkriptet, og i dette steget skulle jeg se etter hvilke temaer som passet sammen. Ikke alle temaene ble med videre i analysen. Jeg tok ut temaene som passet til mine forskningsspørsmål og skrev de ned i en liste, fremdeles i kronologisk rekkefølge. Jeg så på listen for å se hvilke temaer som passet sammen med hverandre, og laget en ny liste hvor jeg laget forskjellige grupper med de temaene som passet sammen. Jeg gav hver gruppe et nytt navn, som da kunne være overordnet tema (Smith et al. 2009).

Steg 5: Gå videre til neste intervju

Siden IPA er idiografisk er det vanlig å gjennomføre steg 1 til 4 på ett intervju av gangen før en starter å sammenligne, så hvert intervju ble analysert slik før jeg gikk videre til steg 6 (Smith et al. 2009).

Steg 6. Se etter mønster/sammenheng på tvers av intervjuene

Til nå hadde jeg tre lister med temaer fra tre forskjellige intervjuer. Jeg la disse listene ved siden av hverandre, og utforsket dem for å kunne se etter eventuelle sammenhenger (Smith et al. 2009). Jeg endte opp med fire hovedtemaer for hele gruppen. Jeg laget en ny tabell for meg selv med hovedtemaer og undertemaer som inneholdt relevante utsagn fra informanter fra hvert intervju for å få oversikt. Denne viste sammenhengene på tvers av intervjuene.

Jeg endte opp med følgende hovedtemaer og undertemaer:

Hovedtema 1: Å være som alle andre par

Undertemaer: Å være både lik og forskjellig samtidig

Å være norsk

Å bli sett som personen man er uavhengig av etnisitet

Hovedtema 2: Kjønnforskjeller

Undertemaer: Etnisitet dem imellom

Videreføring av kultur og tradisjoner

Livssyn

Hovedtema 3: Å være annerledes

Undertemaer: Mer åpenhet og forståelse

Å alltid skille seg ut

Utseende

Hovedtema 4: Aksept

Undertemaer: Familie

Venner

Bekjente

Ukjente

3.10 Reliabilitet og validitet

Begrepet reliabilitet handler om hvor pålitelig forskningsresultatene er, altså om en annen forsker som benytter de samme metodene ville ha fått de samme resultatene (Thagaard 2009 og Kvale og Brinkmann 2009). I kvalitativ forskning tenkes det at resultatet er påvirket av forskerens og informantens relasjon, hvor de i samarbeid utvikler kvalitativ data, noe som gjør at spørsmålet om repliserbarhet blir irrelevant (Thaggard 2009, s. 198). Ved at jeg har gjort forskningsprosessen gjennomiktig ved detaljerte beskrivelser, slik at det er lett å følge prosessen trinn for trinn, har jeg imidlertid styrket reliabiliteten (ibid). Videre kan reliabiliteten styrkes ved at flere forskere deltar i prosjektet, i dette tilfellet ved at jeg har hatt mine veiledere å diskutere og evaluere med (ibid).

Validitet handler om forskningens gyldighet, altså i hvilken grad den undersøker det den skal undersøke, og hvor gyldige de tolkningene forskeren kommer frem til er i forhold til den studerte virkeligheten (Thagaard 2009 og Kvale og Brinkmann 2009). Validiteten styrkes ved å tydelig vise grunnlaget for fortolkninger, ved å redegjøre detaljert for hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjonene forskeren kommer frem til (Thagaard 2009, s. 201). Jeg har gjort dette ved å redegjøre hvert trinn i metode og analysedelen i detalj, og viser hvordan jeg har kommet frem til mine konklusjoner.

3.11 Metodens begrensninger

En begrensning for IPA er at man bare har et få antall informanter og jeg har bare intervjuet noen få par, men den gir likevel et inntrykk av likheter og forskjeller (Smith et al. 2009). Jeg intervjuet hvert par sammen som et par, istedenfor hver for seg. Det kan være både fordeler og ulemper ved dette valget. Det kan gjøre at paret for eksempel setter opp en fasade, hvor de prøver å vise seg som et samkjørt par, eller ser en mulighet til å få sagt ting de ellers synes er vanskelig å si til hverandre (Dallos og Vetere 2005). En fordel var at jeg kunne få mer utfyllende informasjon om situasjonene, siden de kunne utfylle hverandres hukommelse av situasjoner. Andre ulemper kunne ha vært om det hadde blitt mange uenigheter og dårlig stemning, eller om den ene hadde tatt for mye styring. Jeg valgte å gjøre det på denne måten for at jeg skulle få informasjon fra dem som et par istedenfor som enkeltindivider. Jeg kunne ha intervjuet dem individuelt også, eller hatt et nytt intervju med dem individuelt etter å ha hatt det sammen. Dette i tilfelle det ville ha kommet frem mer eller annen informasjon om de hadde fått rom til å prate alene, men jeg valgte å ikke gjøre dette siden det hadde blitt for tidkrevende for dette prosjektet. En annen begrensning er at jeg som forsker også var subjektiv i denne studien, siden jeg har tolket alt ut i fra min måte å forstå på, altså min forforståelse. Jeg har prøvd å forstå informantens utsagn ut i fra deres perspektiv, men det er jeg som har tolket og tillagt deres utsagn mening. Det vil si at det som har kommet frem i resultatene er hvordan jeg har tolket det de har fortalt, og det jeg har sett som meningsfylt og relevant. I et forsøk på å unngå misforståelser sendte jeg resultatkapittelet til mine informanter, slik at de fikk mulighet til å komme med tilbakemeldinger på om jeg hadde forstått dem riktig. Enkelte variabler som for eksempel om informantens opplevelse av noe skyldtes deres forforståelse, eller deres personlighet kan være vanskelig å skille mellom. Det er også vanskelig å si om deres forforståelse, forventninger, personlighet eller utseende påvirker hvordan de blir møtt av

andre. For å prøve å få mest dekkende resultat stilte jeg spørsmål som også tok for seg deres erfaringer over tid og i forskjellige kontekster. Til syvende og sist, så er det likevel min fortolkning av svarene som har kommet frem i drøftingen.

4 Resultater og presentasjon av funnene

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene som jeg har identifisert ved bruk av IPA. Jeg vil presentere hvert av de hovedtemaene identifisert i det forrige kapitlet, med følgende undertemaer. Videre vil disse temaene illustreres ved bruk av sitater fra informantene. Alle de fire hovedtemaene handler både om dem som et par, men også om enkeltindividet i et parforhold.

Problemstillingen jeg utforsket var hvilke forestillinger mennesker i kryssetniske parforhold har om seg selv som par, samt deres individuelle opplevelse av det å være i et kryssetnisk parforhold. Videre var jeg interessert i hvordan disse forestillingene virket inn på deres liv, og om det var noen temaer som gikk igjen. Jeg har forsøkt å komme inn i informantenes verden og forstå hvordan det er for dem, både som individ og par, men samtidig har mine fortolkninger også påvirket sluttresultatet. Informantene har delt sine tanker og erfaringer rundt relevante temaer, og jeg har valgt ut noen temaer som jeg synes gikk igjen og fanget mitt fokus.

Jeg har ikke skrevet mye om den non-verbale kommunikasjonen, men alle informantene virket avslappet og trygge under intervjuet. De uttrykket at de hadde et solid forhold med mye kjærlighet. De utstrålte alle varme og kjærlighet. I utsagnene under har jeg tatt bort ord som gjentas, pauser, samt lyder som hm, eh og lignende, for at sitatene skulle bli mer sammenhengende og enklere å lese. Det var flere av utsagnene som kunne ha passet under flere forskjellige temaer, og jeg har derfor valgt å plassere dem der jeg synes at de passer best, samtidig som det er noen få utsagn som blir gjentatt ved å bli plassert under to forskjellige temaer.

4.1 Hovedtema 1: Å være som alle andre

Noe som gikk igjen hos informantene, var at de så seg selv som et hvilket som helst annet par. Selv om kvinnene med annen etnisitet enn norsk tenkte at det var noen forskjeller, så tenkte likevel alle at parforholdet generelt var ”vanlig”. Det var ingen av parene som følte at de hadde et veldig annerledes parforhold på grunn av at den ene har en annen etnisitet enn den andre. Dette tema har med likheter og forskjeller uavhengig av etnisitet å gjøre.

4.1.1 Å være både lik og forskjellig samtidig

Par 1:

Pernille: *”asså de skjønner kanskje ikke helt hvordan vi har det, at det er liksom akkurat som alle andre”* (linje 630)

Par 2:

Kjersti: *”jeg tenker kanskje at vi er littebitte gran annerledes, jeg har alltid vært veldig glad i den engelske siden av, engelske delen av meg. Jeg har studert i England, og ikke sant, jeg liker teen min med melk i, og jeg er kjempe glad i å reise til England, og vi vurderte jo å flytte dit en stund også, på grunn av Tores jobb, ikke fordi jeg ville tilbake, men jeg har alltid liksom, for meg så er det, jeg vet liksom ikke, jeg har alltid, jeg er halvt engelsk nemlig”* (linje 144 og 146)

Tore: *”men det som kanskje er, er jo, vi har jo en del internasjonale venner og bekjente. men om det er spesielt det i det hele tatt at Kjersti er halvt engelsk, det er jeg ikke nødvendigvis sikker på, men det har kanskje vært enklere”* (linje 161 og 171)

Par 3:

Yngve: *”vi er akkurat som et annet par altså, det er min følelse, det er ikke noe, det er bare innpakningen, Saras innpakning da som er litt annerledes”* (linje 279)

Utsagnene fra par 2 viser at de føler seg litt annerledes, men Tore er usikker på om det er grunnet Kjerstis opphav, eller fordi de begge har reist mye og har mange internasjonale venner. I det første og siste utsagnet sa Idris og Sara (Par 1 og 3) seg enige i sine partners utsagn om at de er som andre par ved å nikke samtykkende. Disse utsagnene viser at utseende som skiller seg ut kan gjøre at en blir litt annerledes, selv om de har de samme religiøse og tradisjonelle rutinene som alle andre i en gruppe.

4.1.2 Å være norsk

Alle informantene hadde mange refleksjoner rundt hva det ville si å være norsk. De så seg selv som et vanlig par, men også to individer i et parforhold. Den ene parten kunne føle at det var mer forskjell enn den andre. I helheten er de som alle andre, men der finnes samtidig individuelle forskjeller. De med norsk etnisitet så på sine partnere som norske. Kvinnene med annen etnisitet følte seg mer flerkulturelle enn mannen med annen etnisitet. Som par 1 sier:

Idris: *"jeg føler at vi er et norsk par da. Vi, vi er jo det, asså, vi er jo ikke gift, og har barn og bor sammen, det er jo ikke typisk pakistansk i hvert fall "* (linje 193)

Pernille: *"men, Idris er veldig integrert, om jeg skal bruke andres ord, han er veldig norsk, i væremåte også... typisk norske verdier og sånn, altså sånn, vi er ganske like, for meg så virker det nesten som han er på en måte vokst opp i en norsk familie, på mange måter, for han har, han er veldig ulik for eksempel broren sin da"* (linje 311 og 324)

Par 2:

Tore: *"når du, hva skal vi si, har foreldre som, skal vi si ser norske ut, har norske, skal vi si rutiner på religion til julefeiring og lignende, og i tillegg ser helt, helt norsk ut, så er, det er ingen som tenker på det en gang.... Det var liksom, alle de vi kjente, altså Kjersti har bodd i Norge hele tiden, hun snakker fullt norsk og, det var det, det tror jeg ingen tenkte på i det hele tatt"* (linje 1076 og linje 695)

Det første utsagnet til Tore her viser at utseende, religion og tradisjoner er med på å danne tilhørighet til en gruppe, og når man har dette til felles blir man sett på som alle andre par.

Par 3:

Yngve: *"jeg synes hun var mer norsk, assa..enn, enn meg, så det var utelukkende utseende. Hun snakker jo med, bare en, ja sylskarp (sted) dialekt"* (linje 39 og 42).

Sara: *"jeg føler meg jo midt i mellom, jeg føler meg ikke norsk, selv om du sier at, ja men du er jo så norsk, eller du er jo, ja, jeg føler meg egentlig midt i mellom to.. to kulturer"* (linje 528)

Alle parene ser ut til å koble det å være norsk med kultur, som blant annet språk og tradisjoner, men kvinnene med annen etnisitet hadde også et fokus på utseende

Kjersti: *"altså jeg blir nesten aldri brun og sånn, jaja, det er jo sånn klassisk"* (linje 146, Par 2)

Sara: *"jeg føler at folk ser at jeg, ser annerledes på meg fordi at jeg ikke er blond og blå øyne, så det gjør jeg, selv om jeg har bodd i Norge siden jeg var to år og, og sånn"* (linje 550, Par 3)

4.1.3 Å bli sett som personen man er uavhengig av etnisitet

Alle parene gav uttrykk for at de så hverandre som den personen de var uavhengig av etnisitet. Som hos alle par, så var det forskjeller hos disse også, men alle hadde refleksjoner rundt det at disse forskjellene ikke trengte å være på grunn av kultur. Alle skilte godt mellom kultur og etnisitet.

Som par 3 sier :

Yngve: *"men, det var fra første stund, så var det, jeg så Sara som den personen hun er..det gjorde jeg..ikke som den innpakningen, at hun var fra den kulturen, eller den kulturen, det var liksom krydder første kvelden, og føler jo også at moren din og de, har fra dere kom til Norge, hatt en veldig sånn klar profil på at dere skulle integreres, lære språket, og var åpne for mye, norske kulturen og sånt, så jeg følte jo ikke noe, at de var på noen som helst måte skuffet, eller, nei, jeg bare føler at, altså, jeg heter Yngve, og jeg er norsk, men altså, at jeg blir tatt imot som Yngve, da ikke sant, ikke som, ikke som nordmannen"* (linje 33 og 811-813)

Par 1

Idris : *"det som er egentlig, at oss to i mellom så er jo etnisiteten, det er jo ikke et tema, vi snakker jo ikke om det i det hele tatt liksom "* (linje 981 og 983)

Pernille: *"Nei"* (linje 984)"

De parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende, opplevde at andre ikke alltid så dem som den personen de var, men isteden antok at de var annerledes. Som par 2s utsagn under viser, kan andre være raske til å legge skylden på kulturelle forskjeller bare fordi de har forskjellig etnisitet. Om andre par med samme etnisitet hadde hatt ha de samme forskjellene, så ville en ikke ha sagt at det var kulturelle forskjeller, men bare forskjeller dem imellom.

Sara : *"noen ganger så føler jeg det, jeg skulle ønske at folk bare så meg ..for Sara da..det er liksom det jeg er, som når du sier (ser på Yngve) du gjorde det den første kvelden så så du meg som den personen jeg var, og ikke liksom.."* (linje 560 og 564)

Yngve: *"det er jo alltid forskjeller, altså mellom et, altså et par av samme etnisitet også, så vil det jo være, altså, du vil ikke da kalle det for kulturelle forskjeller, for det er veldig lett at*

man liksom setter en sånn derre merkelapp på forskjellen, og sier at det er en kulturell forskjell, men altså” (linje 285)

Par 2

Tore: *”tro `kke det var en da jeg var ung, med annen etnisk bakgrunn..og det kan godt hende at det var andre kvarttyskere og, men du tenker ikke på det..jeg må jo si da, tenkte vel ikke på at Kjersti var halvt engelsk, for, ”ja, ja, greit” og så ferdig” (linje 367-373).*

Det siste utsagnet viser igjen at siden begge i par 3 har et nordisk utseende, er det ingen som tenker at de er av en annen etnisitet og de blir sett som den personen de er, uavhengig av sin etnisitet.

Par 1 og 3 var såpass unge da de ble sammen med hverandre, at de ikke har hatt noen andre seriøse forhold tidligere. Derfor fikk Tore og Pernille et hypotetisk spørsmål om de trodde at noe ville ha vært annerledes med en dame eller mann som var etnisk norske.

Par 2

Tore svarte: *”det, asså, kanskje man hadde reist mindre, og mer sånn skeptisk, men det tror jeg er mer personlighet, enn kan du si, bakgrunn sånn med foreldre og sånn” (linje 492)*

Par 1

Pernille: *”nei, jeg vet ikke jeg, jeg ha `kke tenkt så mye på det egentlig, men, da hadde jeg vel hatt et annet forhold til svigermoren min og sånn, asså, kanskje hyggelig, men det er jo ikke sikkert at det hadde vært noe sunt det heller, så, man vet jo aldri, men jeg har egentlig ikke tenkt så mye på det (linje 438)*

På spørsmål om noe var annerledes da Yngve var sammen med en etnisk norsk kvinne tidligere, svarte han: *”men, altså, det var jo annerledes, i den forstand så var hun en helt annen person” (par 3, linje 481)*

Både Idris og Sara tenkte at det ville være veldig annerledes å være i et forhold med en fra sitt eget opprinnelsesland. De hadde noen tanker om at de ville ha en annen kultur enn dem selv, og at familielivet da antagelig ville være annerledes.

4.1.4 Kort oppsummering

Alle parene var både like og forskjellige på samme tid. Selv om de var av forskjellige etnisiteter, så hadde de også alle noe norsk i seg, altså et felles møtepunkt. Alle tenkte at deres partners opprinnelse ikke gjorde noen forskjell. Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende var de forskjellige på grunn av utseende. Der hvor kvinnene hadde en annen opprinnelse enn norsk hadde de med seg noe kultur og tradisjoner fra sitt opprinnelsesland, samtidig som de var som alle andre. Det å være norsk ble knyttet til kultur og utseende. Alle så hverandre som personer uavhengig av etnisitet, men de med ikke-nordisk utseende opplevde at andre ikke alltid gjorde dette. Disse opplevde også at andre antok at det var kulturelle forskjeller dem imellom, mens de selv så seg selv som alle andre, et "vanlig" par.

4.2 Hovedtema 2: Kjønnforskjeller

Det andre hovedtemaet tar for seg kjønnsperspektivet i parforholdene. I analysen av intervjuene kom det frem utsagn som kunne peke i retning av kjønnforskjeller med tanke på hvordan menn og kvinner tenker på etnisitet, og hvem som er mest opptatt av å videreføre kultur og tradisjoner. Det kan se ut til at siden kvinnene i alle parforholdene har den norske kulturen og de norske tradisjonene, så var det naturlig at disse ble ivaretatt og videreført til deres barn. Videre fant jeg at der hvor kvinnene hadde annen etnisitet enn norsk, videreførte de også noe av kulturen og tradisjonene fra sitt opprinnelsessted til forholdet og til sine barn. Der hvor mannen hadde annen opprinnelse enn norsk, kan det se ut til at det er mindre fokus på dette temaet.

4.2.1 Etnisitet dem imellom

Ut i fra intervjuene kan det se ut til at disse mennene ikke tenkte så mye over at det var noe forskjell dem imellom på grunn av etnisitet, uavhengig av deres egen etnisitet. Kvinnene, på den andre siden, var mer opptatt av å holde noe fokus på det å ha med seg noe av sin opprinnelseskultur også. Siden det bare var kvinnene som var opptatt av dette, var disse forskjellene mindre synlig hos det paret hvor kvinnen hadde norsk etnisitet. Der kvinnene hadde en annen etnisitet enn norsk, så det ut til at de tenkte at det var noen små kulturelle forskjeller. Så allerede her kommer det frem en liten forskjell. På spørsmål om hvordan etnisitet påvirker deres forhold svarer par 1:

Pernille: *"det e'kke et tema på en måte"* (linje 309)

Idris: *"nei"* (linje 310)

I dette parforholdet er mannen av annen etnisk opprinnelse enn norsk, og har ikke fokus på sin opprinnelseskultur, men kun på den norske kulturen. Kvinnen er av norsk etnisitet, og har også den norske kulturen. Begge har fokus på "det norske" og forskjellene blir mindre. Som utsagnet over viser er etnisitet ikke et tema for dem.

Par 2:

Tore: *"ingen som tenker på det"* (linje 1079)

Kjersti: *"jeg tenker kanskje litt, at vi er litt, littebitte gran annerledes"* (linje144)

Par 3:

Yngve: *"Jeg føler liksom at det er veldig lite av forskjellene, sånn som jeg føler kan begrunnes fra noe kulturell bakgrunn da, jeg ser på Sara som, altså hun, hun er helt norsk på de fleste områder"* (524)

Sara: *"en del tradisjoner som jeg synes er mye bedre, altså, iranere er så mye flinkere på det enn det nordmenn er da, og så er det kanskje noe som dere er, så mikser jeg litt"* (linje 544)

Hos par 2 og par 3 ser vi igjen at mennene ikke tenker noe over dette, mens kvinnene ser noen ting de har med seg som er noe annerledes.

4.2.2 Videreføring av kultur og tradisjoner

Alle kvinnene i disse parforholdene var mer opptatt av kultur og tradisjoner enn det mennene var, hvor de hadde noen kulturelle aspekter og tradisjoner som de ville videreføre til sine barn.

Dette vises i utsagnene under.

Par 1:

Idris: *"nei, jeg feirer egentlig ingenting da, men er med på, har vært med på julefeiringa hjemme hos Pernille og de, de siste åra da...ja, også når det er eid da, så har jeg vært hjemme. Jeg tror jula er viktigere for Pernille, enn det eid er for meg"* (linje 394 og 409)

Pernille: *"jeg er veldig glad i jul, og det, det er jo, for meg er det stor stas, og så er det*

veldig gøy for barn, å feire jul med barnet” (linje 412)

Par 2:

Kjersti: *”men, nå har vi sånn fin engelsk frokost hver søndag på hytta i hvert fall, og jeg tenker igjen det med å shippe barna av sted på boarding school for eksempel, der er jo terskelen for meg ytterst lav, tro 'kke den var sånn kjempehøy for deg heller” (linje 260 og 392-394)*

Par 3:

Yngve: *”vi feiret jo julaften for første gang nå i år sammen, og så har vi feiret nyttårsaften og sånn, altså, ja, det er jo ikke noe, vi har vel ikke noe mer sånn” (linje 369-371)*

Sara: *”og så feirer vi persisk nyttår da..hjemme hos foreldrene mine” (linje 387)*

Og i forhold til barn:

Par 1:

Idris: *”nei, jeg snakker norsk med henne, det er mest fordi jeg, jeg vet ikke jeg, det hadde vært litt rart, hvis jeg hadde snakka et helt annet språk med henne som Pernille ikke forstår da” (linje 356-360)*

Pernille: *”men når det gjelder sånn, altså kunne jo vært da med språk, hvis hun forstår urdu etter hvert. Nå snakker hun norsk hjemme, men, ja at, at hun kjenner kulturen, en kultur innenifra, og ikke bare ser den utenifra, i alle fall sånn, kan jeg si for min egen del da, som meg, så er jeg jo bare, kjenner jeg bare alle kulturer utenifra sånn, andre enn min egen, mens hun får jo en innsidekunnskap på begge sider” (linje 1084 og 1087-1091)*

Her deler Pernille sine tanker om at datteren kan få mer innsikt i en annen kultur ved å være hjemme hos foreldrene til Idris.

Par 2:

Kjersti: *”så har jeg på en måte fått videreført det litt, ved at, eller etter at vi fikk barn, bestemte vi oss for å flytte utenlands, så flyttet vi til Japan, og det var da datteren vår ble 2 år, flyttet vi dit, og vi visste jo om den flyttingen et halvt år, eller så, i forveien.*

Jeg lærte henne å snakke engelsk da hun var halvannet, da begynte jeg å snakke engelsk med henne hjemme. Og da vi hadde muligheten til å sende barna på sommerskole i England, på en ordentlig private English boarding school, så var det sånn, (gisp) ”går dette an”? Det er fantastisk, ja, det vil jeg veldig gjerne gjøre” (linje 150-154 og 283)

Par 3:

Sara: ”det er veldig viktig for meg å på en måte videreføre for eksempel språket da til datteren vår, så jeg snakker jo bare persisk med henne hjemme. Og det å bare tilhøre, kunne reise til Iran og ha masse familie der, og ta del i den kulturen på en helt annen måte enn, la oss si en turist som reiser til, til Iran da” (linje 540 og 1086)

4.2.3 Tilhørighet

Med tanke på tilhørighet var det også en forskjell mellom mennene og kvinnene. Mennene følte alle kun tilhørighet til det norske, uavhengig av sin etnisitet. Kvinnene følte også tilhørighet til det norske. Videre følte de kvinnene som hadde en annen etnisitet enn norsk også en type tilhørighet til sin opprinnelseskultur i tillegg til det norske. Dette ser vi på utsagnene under.

Par 1:

Idris: ”er vel mer tilhørighet til det norske, den norske kulturen..jeg bruker jo ikke tida mi på å gjøre noen typisk pakistanske ting da, det gjør jeg ikke” (litt latter) (linje 337 og 341)

Par 3:

Sara: ”jeg føler meg egentlig midt i mellom to kulturer, fordi, i Norge så, så ser jeg jo ikke norsk ut, og det gjør jo at jeg blir, jeg skiller meg ut, og i Iran og, så jeg føler meg ikke som mine kusiner eller.. ja, sånn at jeg føler meg litt sånn midt i mellom, jeg prøver vel å ta med meg det beste fra begge, begge kulturene da, og føre det videre til, for eksempel datteren vår” (linje 530 og 532)

Par 2:

Kjersti: ”jeg blir alltid veldig glad når du har sånn, ikke sant, du flyr inn over Heathrow. Jeg føler kanskje mer at jeg har liksom den, jeg er glad i alle engelskmenn” (ler litt) (linje 364 og 384)

Både når det kom til tilhørighet og videreføring av tradisjoner, så virket kvinnene mer opptatt av å holde på det, og videreføre det beste fra sin opprinnelseskultur til sin nye familie.

4.2.4 Livssyn

Jeg tok med dette temaet fordi det gikk igjen at parene hadde ganske like verdier og livssyn, hvor kvinnene virket litt mer opptatt av dette, og hadde et litt klarere forhold til religion enn mennene.

Par 1:

Pernille: *"jeg er i utgangspunktet kristen, men jeg, ikke sånn, altså, det er i forhold til verdiene, ikke skade, altså sånne ting"* (linje 678)

Idris: *"ja, men, altså jeg kan tro på verdiene og sånn da, det er jeg enig i, men det blir liksom det å, tro på alt det gjør jeg ikke, asså, ja"* (linje 696)

Pernille: *"vi e'kke religiøse i form at vi praktiserer religion, men vi har felles verdier som kommer fra to forskjellige religioner som har det til felles da"* (linje 706)

Par 2:

Kjersti: *"ganske likt, passivt kristen, liksom"* (linje 453)

Tore: *"jeg er vel litt mer passiv enn deg"* (ser på Kjersti) (linje 457)

Par 3:

Sara: *"jeg tror begge tror på noe som er større enn oss selv, eller jeg gjør i hvert fall det"* (linje 415)

Yngve: *"vi er jo ikke noe kristne som sådan, men, vi er vel sånn der at vi, de forskjellige religionene er kanskje forskjellige tolkninger av noe underliggende som er større enn oss selv da ikke sant"* (linje 424)

4.2.5 Kort oppsummering

Mannen med annen opprinnelse enn norsk så ikke på etnisitet som et tema og følte seg norsk. Kvinnene med annen opprinnelse enn norsk, følte at de hadde det norske, men i tillegg også noe fra sitt opprinnelsesland. Disse kvinne videreførte det beste av begge kulturer videre til sin nye familie. Der hvor mannen var av en annen opprinnelse enn norsk, og kvinnen av norsk opprinnelse, ble kun den norske kulturen og tradisjonene videreført, siden mannen ikke var så opptatt av dette. Kvinnen i dette forholdet gav uttrykk for at barnet kunne lære noe av

mannens opprinnelseskultur gjennom kontakt med hans familie. Kvinnene var altså generelt mer opptatt av å videreføre kultur og tradisjoner enn det mennene var. Partene i hvert parforhold hadde svært likt livssyn og verdier, mens kvinnene var litt mer opptatt av religion og livssyn og var først ute med å sette ord på dette.

4.3 Hovedtema 3: Å være annerledes

Det tredje hovedtemaet handler om informantenes individuelle, samt felles tanker og følelser om det å være annerledes. Med annerledes mener jeg at de skiller seg ut grunnet utseende, som person eller par, eller på grunn av kulturelle og tradisjonelle forskjeller. Videre om deres erfaringer har gjort noe med dem; altså hvilken påvirkning deres erfaringer har hatt på dem.

4.3.1 Mer åpenhet og forståelse og flere ressurser

Alle parene hadde en del refleksjoner rundt det å forstå andre mennesker, andre kulturer og verden, og også hvordan de selv danner en ny kultur sammen. De virket åpne for det ukjente og lite dømmende. Dette er blant de ekstra ressursene som de tenkte at de hadde. Utsagnene under viser denne helheten, hvordan de klarer å se mennesker som individer og fellesskapet, altså et felles møtepunkt hvor alle blir like og forente.

Par 3:

Yngve: ”ja, altså som er litt, litt sånn større, storpolitiske perspektiv, så er det jo klart det at, når du, altså Sara, en fra, hvis du ser på henne som en del av den islamske kulturen da, ikke sant, og jeg er fra den vestlige, kristelige, ikke sant, det er jo sånn i alle fall, sier en, amerikanske republikanske presidenter vil dele opp verden da, ikke sant, at det også er det, og det at man da blir sammen på tvers av disse tradisjonelle grensene, og ikke minst får barn, så er jo det barnet, det ikke sant, det er jo, det er jo det som er håpet, hvis man, hvis alle i hele verden på kryss og tvers av alle mulige konfliktlinjer, og kulturelle, og etniske linjer, blir sammen og får barn, så vil jo bare etter en generasjon, eller to så vil det jo ikke være noe din kultur og min kultur, det vil jo bare være en eneste stor, sånn globalkultur da ikke sant, så i så måte så er det jo, det tror jeg også historisk sett da, at det har vært, har vært måten forskjellige kulturer har, har bare, ja, fusjonert sammen til en, en kultur, det er at man får, gifter seg med hverandre og får et, får barn ikke sant, øker den kulturelle forståelsen” (linje 994- 1012)

Par 1:

Pernille: *"at der han er vokst opp er en annen kultur, der hvor jeg har vokst opp er en annen kultur, men sammen har vi egentlig veldig felles kultur"* (linje 990 og 992)

Disse to første utsagnene viser en åpenhet, og en måte å se verden som en helhet, det universelle, hvor man kommer sammen og danner noe sammen. Altså fellesskapet, hvordan parene danner en kultur sammen, noe hver familie gjør uavhengig av land og etnisitet.

I de neste utsagnene illustreres deres ekstra ressurser, som mat, språk, åpenhet for og forståelse av andre mennesker, kulturer og verden.

Par 3:

Yngve: *"litt kanskje, vi kan invitere på persisk middag, og ja, vi kan spille på litt flere, ja altså nå blir det jo en tradisjon og da, ikke sant, at vi kan jo ha, de veldig sånn tradisjonelle norske, men også kanskje feire persisk jul og nyttår, og så språket, som datteren ikke sant, hun blir jo to språklig"* (linje 1018-1020)

Par 1:

Pernille: *"kanskje evnen til å forstå andre bedre, ...vi har vært i gjennom litt så vi har en forståelse av andre kulturer og andre mennesker, at ting kan være vanskelig da"* (linje 926-938).

Par 2:

Kjersti: *"ja, og så tror jeg kanskje det gjør litt med hvordan jeg i hvert fall møter andre som er, har utenlandsk tilknytting da, og, at jeg tenker mer på, jeg vet akkurat hvordan de har det... Ja, og veldig det med språket altså. Jeg skjønner på en måte at det er ikke bare en måte å gjøre ting på, at det er ikke en fasit, og det vi gjør i Norge er det eneste riktige, at kan godt se at det er andre måter, man kan komme i mål på også, som ikke er den norske måte, ja, og da også at man blir litt mer åpen i forhold til andre, at ikke, å nei du er ikke norsk, så du, du teller ikke"* (ler litt) (linje 222-225, 1031 og 1061-1067)

Tore: *"så blir man litt, kan man si åpnere på alle områder, og ikke så skeptisk, så, det tror jeg er relativt, altså, er man bare norsk, og jobber kun i norske selskaper og kun lokalt, og kun*

snakker med nordmenn..for, vi jobber vel egentlig, altså jeg jobber i veldig internasjonalt miljø” (Par 2, linje 1043-1052)

4.3.2 Barn

Det virket som om at alle parene hadde en felles oppfatning om at deres barn ville bli åpne og reflekterte, og ville skli inn i mengden. De med ikke-nordisk utseende viste samtidig bekymring for at de ikke ville føle tilhørighet noen steder.

Par 1:

Pernille: ”jeg håper det gjør at hun har en forståelse av begge kulturer og kan skli inn i mengden begge steder, og at hun har, ja at det kan gjøre, ja at hun får det, kan kommunisere med alle slags folk liksom. Ja, så, asså, det kan jo være folk synes hun er litt spennende da..ja, de synes jo hun er søt og annerledes” (linje 1073-1080 og 1128-1134).

Par 3:

Sara: ”hvertfall, nå, som vi har fått en datter, så merker jeg veldig at folk vil veldig gjerne se hvordan hun ser ut (ler litt), så titter de liksom inn i barnevogna (ler litt). Som jeg nevnte, så tenker jeg at vi, prøver å lære henne det beste fra de begge kulturene. Og det å bare tilhøre, kunne reise til Iran og ha masse familie der, og, ta del i den kulturen på en helt annen måte, enn, la oss si en turist som reiser til, til Iran da, at det er veldig sånn stor, at hun skiller seg ut fra, fra mengden da, at det, på en positiv måte da” (linje 743, 1051 og 1086-1090)

Yngve: ”hun blir jo tospråklig” (Par 3, linje 1020)

Par 2:

Kjersti: ”jeg er veldig glad når lærerne sier på konferansetime at, våre barn er de flinkeste i klassen i engelsk liksom. Det med at vi reiser mye, og de får være med på mange ting, som kanskje kommer som en slags følge da av, av dette” (linje 1031-1033 og 1096)

I utsagnene under kommer bekymringen tilknyttet tilhørighet og utseende frem.

Par 1:

Pernille: ”assa, jeg vet ikke, men som mor så blir man jo, tenker man jo på alt da, men

det gjør man jo sikkert som far og, men, jeg er redd for at hun skal føle at hun ikke passer helt inn noen sted, hvis du skjønner, at hun har et bein i hver kultur på en måte” (linje 1101-1105)

Par 3:

Sara: *”hun ser jo ikke så veldig norsk ut da, hun har jo brune øyne, og mørkt hår og sånn, så, det kan jo være litt....utfordringer der, jeg vet ikke jeg” (linje 1096)*

4.3.3 Å alltid skille seg ut

De som hadde et ikke-nordisk utseende opplevde at de alltid skilte seg ut uansett hvor de var, enten som person, eller ved utseende. De følte seg annerledes enn de fleste andre fra sitt eget opprinnelsesland i være- og tenkemåte, men når de var blant etnisk norske så skilte de seg ut utseendemessig. Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende skilte de seg ut som par også.

Utsagnet under illustrerer hvordan Yngve ser Sara, og hva han tenker at andre tenker om henne, og dem som par

Par 3:

Yngve: *”jeg føler liksom at, det er veldig lite av forskjellene, sånn som jeg føler kan begrunnes fra noe kulturell bakgrunn da, jeg ser på Sara som, altså hun, hun er helt norsk på de fleste, de fleste områder. Men jeg føler jo det at fremmede på gata, og sånn, de kan jo selvfølgelig se på, eller de ser jo på oss som et, et interkulturelt par. Men jeg tror nok vi fremstår som et mer interkulturelt par, enn det vi egentlig er” (linje 524, 724 og 727)*

Og hvordan Saras opplevelse er:

Sara: *”jeg føler meg jo midt i mellom, jeg føler meg ikke norsk, selv om du sier at, ja men du er jo så norsk, eller du er jo, ja, jeg føler meg egentlig midt i mellom to.. to kulturer. Men når jeg går ute på gaten så føler jeg meg jo annerledes,.. jeg føler at folk ser at jeg, ser annerledes på meg fordi at jeg ikke er blond og blå øyne, så det gjør jeg, selv om jeg har bodd i Norge siden jeg var to år og, og sånn” (linje 528 og 546 – 550)*

Begge parene gav uttrykk for at de skilte seg ut på grunn av utseende. På spørsmål om hva ukjente tenker når de ser dem sammen ute på gaten svarte par 1 følgende:

Idris: *"nei, før så kunne jeg føle at det var liksom, eller, jeg følte at folk så rart på meg da, i hvert fall alle utenlandske gamle damer og sånn da, som, nå så driter jeg i det, og jeg prøver å, legger ikke merke til det liksom"* (linje 870-872)

Pernille: *"ja, eller om man bare blir litt paranoid, fordi man vet at folk tenker det de tenker...så vidt vi vet så glir vi vel bare inn i mengden tror jeg"* (linje 877-881)

Par 2:

Tore: *"altså, de, altså, når du, hva skal vi si, har foreldre som, har, skal vi si, ser norske ut, har norske, skal vi si rutiner på religion til julefeiring og lignende, og i tillegg ser helt, helt norsk ut, så er det, er det ingen som tenker på det en gang. Altså, det var liksom, alle de vi kjente, altså Kjersti har bodd i Norge hele tiden, hun snakker fullt norsk og, det var det, det tror jeg ingen tenkte på i det hele tatt"* (linje 1076 og 695)

Par 3:

Sara: *"jeg tenkte jo mer på det før, da vi gikk ute og leide hender for eksempel..at liksom, oi, vi er liksom, to forskjellige mix da..men jeg tenk, nå er det blitt så vanlig, jeg tenker ikke noe på det nå, men folk ser jo på oss som, ja..du så jo oss på Og tenkte, oi de er jo..sant, så, jeg tenker jo ikke noe over det nå lenger, at vi er, men folk, vi blir jo lagt merke til sånn sett da"* (linje 730-740)

Yngve: *"en mann med fremmedkulturell bakgrunn, jeg vil anta at han var, ja, fra Pakistan eller noe sånt noe, som så oss, og så som, (lager lyd) så ristet han på hodet ikke sant (ler litt)...det har vært bare den ene gangen ja. Ja, men det var helt i begynnelsen også, da, da synes vi også at det føltes litt rart, altså, bare føltes litt, ikke rart da, men jeg følte at når vi gikk sammen, men nå er det? Altså, nei, (linje 755-759)*

4.3.4 Kort oppsummering

Noen av utsagnene til de to parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende viser at de opplevde å bli lagt merke til, fordi de skilte seg ut utseendemessig. De hadde tenkt over

det til å begynne med, men hadde etter hvert vendt seg til det, og la derfor mindre merke til det. Parene virket åpne, reflekterte og hadde en forståelse for individuelle forskjeller, samt generelle likheter. De virket alle åpne for at det fins flere måter å gjøre ting på, og så ikke verden som sort/hvit. De tenkte at deres barn også ville bli åpne og reflekterte. Kvinnene i de forholdene der den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende, viste noe bekymring for barnas tilhørighet, siden de ikke så etnisk norske ut. Der hvor begge partene hadde et nordisk utseende tenkte ingen over at de var kryssetniske. Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende, skilte de seg ut og følte at folk kunne se litt ekstra på dem.

4.4 Hovedtema 4: Aksept

Dette hovedtemaet handler om hvordan parene føler at de blir møtt ute i samfunnet. Det sier noe om deres forestillinger om hva andre tenker om dem som par, og om det er sosialt akseptert å være et kryssetnisk par. Med aksept menes også at en gruppe mennesker godtar mennesker fra en annen gruppe som medlem av sin gruppe, som for eksempel når man klarer å se forbi etnisitet og se individet. Altså at folk kan se disse parene som to mennesker som er sammen, istedenfor bare to forskjellige etnisiteter som er sammen.

4.4.1 Familie

Det varierer fra familie til familie, og person til person hvordan de reagerer på kryssetniske par, hvor noen er mer åpne og andre er mer skeptiske.

Utsagnene under illustrerer de forskjellige reaksjoner deres familier hadde.

Par 1:

Idris om sin familie: *”Ja, asså det, visste jo det hele tiden at det ikke var så populært da, men, det er jo ikke det nå, vi er jo godtatt på en måte, men.. det var et valg jeg tok og angrer ikke. Nei, jeg tror de, innerst inne tenker de at, de skulle vel ønske at det ikke var sånn, tror jeg”* (linje 292 og 526)

Pernille om sin familie: *”I starten så tror jeg de synes at Idris var litt eksotisk, for å si det sånn (smiler).. men, nå så tror jeg de bare er glad, de er jo veldig glad i han nå, har kjent han i mange år”* (linje 550-552)

Pernille om hans familie: *”ja, tenker på situasjonen, hvor slitsomt det har vært for han da, hvor mye han har slitt på grunn av det liksom, og at de har jo sett det, det syns jo når man er sliten og lei...Det har vært litt turbulent, ikke i vårt forhold oss i mellom, men rundt oss, og at det der...vi har vært i gjennom litt så vi har en forståelse av andre kulturer og andre mennesker...og at ting kan være vanskelig da... Eeh, kanskje, kanskje det er en ressurs for oss, at vi, at vi holder sammen (Linje 566, 934-936 og 940)*

Idris utsagn viser at de måtte jobbe med å få aksept fra hans familie, og at han fortsatt er usikker på om de syns det er helt greit. Det kan høres ut som de også møtte noe skepsis fra Pernilles familie til å starte med, men at aksepten kom når de ble kjent med han. Pernilles utsagn viser videre at vanskelighetene kan påvirke deres parforhold på både en god og dårlig måte.

Par 3:

Sara: *”mamma visste jo om det, men hun er jo litt mer open minded enn det pappa er da..og, pappa så var det, det var veldig tungt for han å svelge det faktum at vi var samboere uten å være gift..han, han skjønnte jo ikke det ikke sant, så det var jo veldig sånn, veldig veldig tungt for han, og han, han likte det ikke i det hele tatt, men han, han godtok det, fordi det var et valg som jeg tok da. Brødrene mine er jo veldig glad i Yngve, og de har kjempe god tone, og mamma er veldig glad i deg, og i Iran og, så var det aldri noe som liksom bare, ah..fant du deg en iraner, eller en ikke iransk mann da, de har jo vært veldig, tatt deg veldig godt imot”* (linje 615-619 og 783)

Yngve: *”altså, jeg, jeg har følt meg veldig velkommen der fra første stund egentlig. Så, på mine foreldre, de er jo bare, altså pappa er jo bare henrykt over at vi har fått en, en perser inn i familien, og litt eksotisk blod, så det er bare, han syns at det er sååå kult at barnebarnet er liksom halvt perser da, han syns at det er veldig stas, ja, det er det, så, mamma også, mamma ser jo ikke på deg som perser Sara, ikke sant (ler litt), kanskje til å begynne med (linje 809 og 831-840)*

Saras utsagn viser at det også kan være forskjell på familiemedlemmene i en familie, hvor de har forskjellige synspunkter. Begges familier sånn generelt var glad for dem.

Par 2:

Tore: *"mamma synes jo at det var ekstra spennende på grunn av, var det onkel (navn), var det det? og i tillegg så gikk vel din fetter og mamma i samme klasse på gymnaset"* (linje 632-642)

Kjersti: *"de var fornøyde, jeg tror mamma pappa var fornøyd, med deg, ja, det tror jeg, de så at du var en stø kjernekar, som ikke ville tøyse, (ler) og ikke ville stikke av liksom, sånn til utide"* (ler) (linje 655-660)

Tore: *"altså for oss, altså, nå snakker jeg for, for min del da, jeg tror det hadde vært annerledes dersom Kjersti ikke hadde vært, eng, altså norsk skråstrek engelsk, men vært noe annet, det hadde vært, altså, mamma hadde ikke brydd seg, men pappa hadde lurt mye rar"* (linje 728-732)

Her ser vi at begges familier var glad for dem, men Tores utsagn illustrerer at utseende spilte en rolle med tanke på aksept fra hans far. Både Tore og Sara uttrykker at deres fedre kunne ha vanskeligheter for å akseptere enkelte ting.

4.4.2 Venner

Alle parene gav uttrykk for at venner og de som kjente dem godt, ikke tenkte over at de var kryssetniske, men så på dem som et vanlig par.

Par 1:

Pernille: *"nå har vi mye felles venner da, som kjenner, har kjent Idris siden han var syv år liksom ... at det er helt naturlig tror jeg, asså det er helt naturlig ... men, sånn i forholdt til at vi er to forskjellige kulturer og har to forskjellige etnisiteter da, så tror jeg ikke at det er et tema altså"* (linje 583 – 593)

Par 3:

Yngve: *"alle mine venner, jeg tror, altså du har jo så mange norske venner da ikke sant (ler litt), så det er jo, jeg tro'kke de ser på, de ser på oss som et hvilket som helst annet par assa"* (linje 759)

Par 2:

Tore: *"altså, jeg tror ingen tenkte på at Kjersti er halvt engelsk, altså, det var liksom, alle de vi kjente, altså Kjersti har bodd i Norge hele tiden, hun snakker, fullt norsk og, det var det, det er liksom det, det tror jeg ingen tenkte på i det hele tatt"* (linje 693-697)

4.4.3 Andres antagelser

De parene som hadde en part med ikke-nordisk utseende, hadde noen tanker om hva bekjente og ukjente tenkte om dem. De var også veldig gode på å skille mellom kultur og etnisitet. De to første utsagnene sier noe om hva folk kan anta når de ikke kjenner dem, og at de kan bli feiltolket ut fra utseende.

Par 1:

Pernille: *"da tenker jeg egentlig mer på, assa, andre som ikke kjenner oss, som ikke kjenner Idris så godt, har liksom i starten kanskje, trodd at, at han, at ting er veldig annerledes da, at Idris er annerledes, at...at det er veldig farget av, at Idris kanskje er litt mer, nå sier jeg i gåseøyne "pakistansk"...det er jo veldig feil ord å bruke, men assa jeg ha 'kke noe annet ord å si..ja, de tenker at den farger vårt forhold, asså de skjønner kanskje ikke helt hvordan vi har det,.. at det er liksom akkurat som alle andre"* (linje 622-632)

Par 3:

Yngve: *"de tror jeg nok, det kan være at, første sånn derre reaksjon, tenker de at Sara er, er en jente med fremmed kulturell bakgrunn eller noen sånt noe, men det tror jeg bare er helt til å begynne med, og så tror jeg det, du smyger deg inn, og så ser de på deg som Sara, og så da er det ikke din etnisitet som, som betyr noe lenger, men jeg føler jo det at fremmede på gata, og sånn, de kan jo selvfølgelig se på, eller de ser jo på oss som et interkulturelt par.. men jeg tror nok vi fremstår som et mer interkulturelt par, enn det vi egentlig er"* (linje 724-227)

De to neste utsagnene illustrerer at det er lettere for andre å skylde på kultur, om noen har et ikke-nordisk utseende, hvor en ville ha funnet en annen grunn om det var en med nordisk utseende som hadde sagt eller gjort det samme. Dette er fort gjort, men kan unngås noe om man legger bort sin forforståelse i møte med mennesker. Man kan heller møte dem som de er og ikke som en tror eller forventer at de skal være, og uten å kategorisere og putte folk i bås.

Par 1:

Pernille: *"hun kan for eksempel spørre om, hvis, ehm, hvis jeg forteller at vi har krangla, om ting som jeg tror hvem som helst, uansett kulturbakgrunn krangler om, om det har en bakgrunn i etnisiteten, og, asså, hun er liksom mer sånn, hun trenger litt mer forklaringer på ting"* (linje 609-613)

Par 3:

Yngve: *"men, men det er ikke noe, nei det er jo alltid forskjeller, altså mellom et, altså et par av samme etnisitet også, så vil det jo være, altså, du vil ikke da kalle det for kulturelle forskjeller, for det er veldig lett at man liksom setter en sånn derre merkelapp på forskjellen, og sier at det er en kulturell forskjell, men altså.. det er jo, det kan være like store forskjeller mellom to norske familier, som mellom en, en norsk familie av et, i et sosialt lag, og en familie i Buenos Aires, i det samme sosiale laget da, så det er jo, det jo veldig mange sånne linjer ikke sant ..om ikke konflikt linjer, så sånne forskjellslinjer da.. kultur er bare ett av dem"* (linje 279-289)

Sara: *"så det er liksom, ja og folk spør, ja, hvor lenge har du bodd, eller var du født i Norge? Sier jeg nei, jeg var to år, jammen, jammen da er du jo norsk,.. men jeg føler at det er veldig sånn feil å si, fordi, ja.. jeg er jo ikke det, så, og samtidig så føler jeg liksom noen ganger, det er slitsomt, ikke sant, når, folk er veldig sånn, åja, ja, så du spiser pinnekjøtt, og dere liksom, har dere, ja dere juletre, det er veldig sånn, tenker jeg selvfølgelig har jeg det, .. det er liksom sånn, og så spør de, hvordan føles det liksom å være, hvordan føler du deg i Norge, og hvordan føler du at nordmenn er mot deg, og liksom sånn. Så det syns jeg er veldig slitsomt, det derre standard spørsmålene som kommer, selv om jeg skjønner jo at de kommer"* (linje 552-558 og 566, Par 3)

4.4.4 Kort oppsummering

Ut fra informasjon fra disse parene kan det se ut til at det ikke var et stort problem med aksept, men at det kunne være slitsomt med folks feilaktige antagelser og fordommer. Noen familiemedlemmer syns det var vanskelig å godta denne type parforhold, mens andre tenkte ikke over det, eller syns at det var ekstra spennende. Venner tenkte ikke noe over deres etnisitet og så personene som de var. Bekjente og ukjente kunne komme med stereotype bemerkninger og spørsmål ut ifra sin forforståelse, som kunne være slitsomme. Dette gjaldt de parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende. Dette kunne gjøre at de til tider ikke følte at de ble sett som de var, og måtte forklarer for folk at de var et "vanlig" par.

4.5 Oppsummering av funnene ut fra problemstillingen

4.5.1 Hvilke forestillinger har kryssetniske par om seg selv som par, samt deres individuelle opplevelse av å være i et kryssetnisk parforhold?

Parene som jeg intervjuet så seg selv som et vanlig par, og beskrev seg selv som alle andre. Partnerne i hvert forhold hadde ganske like verdier, livssyn, og tradisjoner. De hadde laget en felles kultur sammen som en familie. Videre tenkte de at de hadde en innsikt i kultur og etnisitet som gav dem en bedre forståelse av verden, noe som ikke alle andre har. Kvinnene med enn annen etnisitet enn norsk, hadde en type tilhørighet til noe kultur fra sitt opprinnelsesland også, i tillegg til det norske. De parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende skilte seg ut ute i samfunnet utseendemessig, og følte at de ble lagt merke til. De etniske norske partene i hvert parforhold så på sine partnere som norske.

4.5.2 Hvordan virker disse forestillingene inn på deres liv?

De var åpne, lite fordomsfulle og klarte å se et individ uavhengig av etnisitet. De tenkte at deres barn ville bli mer åpne, lære flere språk tidligere, og kunne tilpasse seg flere grupper. De parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende måtte få frem at de var som alle andre, for å slippe stereotyp stempling fra samfunnet som ikke stemte. Kvinnen med et ikke-nordisk utseende ble stående litt midt i mellom, siden hun var norsk i væremåte, men skilte seg ut utseendemessig. De med et ikke-nordisk utseende var annerledes enn andre fra sitt opprinnelsesland i væremåte, mens de var mer like dem utseendemessig. Det kan altså se ut som at de både glir inn i mengden begge steder og samtidig skiller seg ut begge steder, slik at de står med en fot på hver side uansett.

4.5.3 Hvordan opplever mennesker i kryssetniske par å bli møtt av andre?

Det var forskjell på hvor godtatt deres forhold var hos deres foreldre. Par 2 og 3 var gift, og par 1 var samboere. Par 2 og 3 følte at de ble møtt som personen de var av familiene sine, og at de var glade på deres vegne. Saras far hadde syntes at det var vanskelig til å begynne med når de var samboere uten å være gift, men det var i orden nå. Hos par 1 ønsket familien til Idris at han helst skulle være med en av samme etnisitet, og de syns det var vanskelig at de var samboere uten å være gift. De regnet med at det ville bli mer godtatt etter hvert. Pernilles

familie var glad på deres vegne. Alle parene gav uttrykk for at deres venner møtte dem som et vanlig par og som de personene de var. Når det kom til bekjente og ukjente derimot, opplevde parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende at mange hadde feilantagelser om hvordan de var. De hadde opplevd noen fordommer ute i samfunnet ved at folk stirret eller ristet på hodet i begynnelsen, men tenkte ikke noe over det lenger. De følte likevel at de skilte seg ut og ble lagt merke til. De med et ikke-nordisk utseende ble også møtt med mange feilantagelser om hvordan de var ut i fra sin etnisitet, og fikk en del standard spørsmål som de syns var slitsomme.

5 Drøfting

Det jeg ønsket med denne studien var å utforske kryssetniske pars egne forestillinger om seg selv, for å få et lite innblikk i deres liv. Siden denne type parforhold blir mer og mer vanlig, er dette et interessant tema å utforske. Sannsynligheten for at vi kommer til å møte på disse parene i terapirommet oftere øker. Resultatene fra analysen viser at alle parene jeg intervjuet har noen fellestrekk. Noen av disse trekkene kan være typiske for flest parforhold sånn generelt, mens andre er mer særegne trekk for denne type parforhold. I dette kapitlet vil jeg drøfte resultatene med utgangspunkt i de fire hovedfunnene fra analysen og de tilhørende underpunktene, i forhold til tidligere forskning og teori. Til slutt vil ta for meg studiens avgrensning, hvilken relevans denne undersøkelsen har for studiens fagfelt og praksis, forlag til fremtidig forskning og selvrefleksivitet.

5.1 Å være som alle andre

Gjennomgående trekk ved utsagnene var at det ikke var noen store kulturelle forskjeller mellom partene i hvert parforhold. De hadde dannet en felles kultur sammen som familier flest gjør. Ingen av parene følte at de hadde et spesielt annerledes parforhold fordi de hadde forskjellige etnisiteter. De følte seg som alle andre. Ut fra Kjerstis utsagn kom det frem at det var like mange, om ikke flere kulturelle forskjeller mellom henne og Tore, som det var blant de andre parene. Selv om det var slik, så var det ingen andre som antok at det var noen kulturelle forskjeller der siden de begge hadde et nordisk utseende. Dette gjorde at de ble sett på som et helt vanlig norsk par, mens par 1 og 3 hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende, ble sett på som annerledes av samfunnet. Par 1 og 3 møtte på antagelser om at de var annerledes, og følte at andre ikke alltid skjønnte at de var som alle andre. Killian (2003) fant i sin studie at kryssetniske par kan legge ekstra vekt på å formidle at de er som alle andre, fordi de stadig møter antagelser om at de er annerledes. Kjersti sa noe om at de selv er bittelitt annerledes. Det kan være at siden de blir sett på som et vanlig norsk par av samfunnet, blir det lettere for par 2 å si at de er litt annerledes. Dette fordi de ikke møter andres antagelser om at de skal være annerledes på samme måte som par 1 og 3. Alle kan føle seg annerledes uavhengig av etnisitet, men om noen har en annen etnisitet så er det lett for folk å tenke at de er annerledes, eller at de gjør noe på en annen måte på grunn av deres etnisitet. Som også Killian (2003) fant, blir det viktig for dem å få frem at de er som alle andre. Kanskje de også undertrykke sine etniske forskjeller for å få bort fokuset og for å slippe folks antagelser. Som

Tore også benevner, kan det være forskjeller på grunn av livserfaring, som for eksempel at de har reist mye og har et stort internasjonalt nettverk, både i jobb og privat.

Der hvor kvinnene hadde en annen etnisitet enn norsk, hadde begge med seg noen tradisjoner fra sin opprinnelseskultur i tillegg til den norske kulturen. Her var det kun hun som hadde et ikke-nordisk utseende som opplevde at andre antok at hun hadde annen kultur enn norsk. Hun med et nordisk utseende opplevde ikke disse stereotype holdningene. Også der mannen var av synlig annen etnisitet enn norsk, antok folk at han hadde en annen kultur selv om han ikke hadde det. Dette viser at folks antagelser henger sammen med utseende. Begge parene hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende sier noe om dette. Altså om par 1 og par 3 sin forforståelse er at alle antar at de er annerledes, så kan det gjøre at de føler at de må fremheve at de ikke er det. Den doble bevisstheten som Killian (2003) fant i sin studie på kryssetniske par, fant jeg også hos mine informanter. Paret ser på seg selv og beskriver seg selv som alle andre, mens andre ser på dem som annerledes og har antagelser ut fra kulturelle stereotyper. Men igjen, jeg fant at det bare var slik hos parene med synlig forskjellig etnisitet. Det kan se ut til at de som har et nordisk utseende blir møtt av samfunnet fra en mer nøytral ”ikke vitende” posisjon, enn dem som har et ikke-nordisk utseende. Dette kan gjøre at det er enklere for dem med nordisk utseende å bli sett som de individene de er, enn det er for dem med ikke-nordisk utseende, som igjen påvirker hvordan de sier at de er.

Om vi ser på den tidligere nevnte teorien om partnervalg (s.18), så kan det se ut til at disse faktorene har spilt en rolle i mine informanters valg av hverandre også. Alle gir uttrykk for at de har ganske like verdier og livssyn, samtidig som partene i hvert parforhold også har ganske lik sosial status som sin partner når det kommer til jobb, utdanning, og venner. For å mene at de passer sammen, trenger mennesker ofte å føle at de er like (Gullestad 2002, s. 82). Likhet forbindes ofte med likeverd. Mine informanter så hverandre som individer og aksepterte hverandre som sosialt like, slik som også Kalmijn (1998) fant i sitt studie. Det var ingen av partene som så på sin partner som en fra en annen gruppe. De etnisk norske så på sine partnere som norske, og tenkte at forholdet ikke ville vært annerledes om deres partnere hadde vært etnisk norske. De som hadde en annen etnisitet enn norsk tenkte at forholdet ville ha vært annerledes om de var sammen med en som hadde samme etnisitet som dem selv. De tenkte at deres partnere da ville ha vært annerledes og hatt en annen kultur som hadde gjort at familielivet ville ha blitt preget mer av det. Dette kan bety at de følte seg mer norske og mer annerledes enn andre med samme etnisitet som dem selv. I så fall har disse også stereotype

holdninger mot grupper, selv om de er gode på å se individer. Det kan imidlertid også bety at det er en gjensidig påvirkning, hvor partnersnes kultur forsterker den kulturen de har til felles. Om de har den norske kulturen til felles så blir den fremtredende, mens om de hadde hatt den iranske, pakistanske eller engelske kulturen til felles så kunne den ha dominert. Jeg har for lite informasjon til å kunne si noe om dette, så det må forskes videre på.

Kalmijn (1998) mener at kulturelle forskjeller har blitt mindre, og at denne type pars barn sannsynligvis ikke vil identifisere seg med bare én bestemt gruppe. Lévi-Strauss (2003) og Eriksen og Sørheim (2006) hevder at menneskene levde i mer adskilte grupper tidligere, og at folkegruppene nå gradvis fusjonerer og alle føres mot en mer felles verdenssivilisasjon. Disse teoriene støtter Yngves utsagn om at det å få barn på kryss av etnisitet og kultur skaper en globalkultur, altså en felles kultur. Videre vises dette i Yngve og Pernilles utsagn om hvordan de i hvert sitt parforhold har en felles kultur sammen med sin partner. Hver part har hver sin kultur og så danner de en kultur sammen som en familie. Globaliseringen gjør at vi blir mer og mer like over hele verden (Eriksen og Sørheim 2006). Alle mennesker er like på et veldig generelt nivå i det at vi for eksempel bruker ord for å kommunisere, alle er sosiale og lærer hvordan vi skal være gjennom kontakt med andre osv. På den andre siden er vi alle unike, hvor alle har forskjellige fingeravtrykk, kunnskap, erfaringer og lignende, altså er alle mennesker både like og ulike (Eriksen 2006 og Sørheim, s. 33). Eriksen og Sørheim (2006) forklarer hvordan noen av disse likhetene kan være kulturelle, men at det finnes forskjeller både innenfor den samme kulturen, og mellom to forskjellige kulturer. Både par 1 og 2 uttrykker at det kan være de samme forskjellene som finnes blant mange par, men når de er av synlig forskjellig etnisitet så blir det lett for andre å skylde på kultur. Mennesker innenfor en gruppe trenger altså ikke å være veldig like, og forskjellen mellom mennesker fra to forskjellige grupper trenger ikke å være så stor (Eriksen og Sørheim 2006). Med andre ord kan forskjellen være stor blant folk som er født i Norge, og nordmenn kan ha mange fellestrekk med mennesker som ikke er etnisk norske, eller bor et annet sted i verden. Yngve uttrykker det samme i sitt utsagn.

Alle parene ser på seg som et norsk par, Kjersti og Idris ser på seg selv som norske, men Sara sier noe om at hun selv føler at hun er midt i mellom det norske og det iranske. Her igjen kommer både utseende og kultur inn. Hun sier at hun ikke ser så norsk ut, men også at hun i tillegg til det norske også har noe av den iranske kulturen. Så selv om Yngve ser på Sara som norsk, sier hun selv at hun føler seg midt i mellom to kulturer. Når folk tildeler henne en

identitet som enten norsk, eller iransk, så blir det feil. Gullestad (2002) snakker om hvordan mennesker med annen etnisitet enn norsk kan oppleve en avstand mellom de identitetene som andre tildeler dem, og de identitetene de tildeler seg selv. Dette gjelder spesielt de som er født og oppvokst i Norge og er godt integrerte, men likevel ikke betraktes som ”vanlige” nordmenn (Gullestad 2002, s. 92). Det at Sara stadig blir spurt om hvor hun er fra og de standardspørsmålene som kommer, kan bidra til at det blir vanskelig for henne å definere seg som norsk. Disse standardspørsmålene kommer fra folk med stereotype holdninger om hvordan andre med annen enn norsk etnisitet er. Dette er deres forforståelse, og slike holdninger kan unngås om man er i en ikke vitende posisjon. Begge parene, hvor den ene parten har et ikke-nordisk utseende, uttrykker at de møter på disse stereotype holdningene ute i samfunnet. Folk kan anta at de er mer flerkulturelle enn de selv føler seg. Som jeg nevnte tidligere, er kultur tilknyttet land, altså noe vi har, vår levemåte og tradisjoner. Når dette blir koblet til opprinnelse så skapes grenser og avstand (Gullestad 2002, s. 163).

Om vi ser på Saras utsagn om det å bli sett som den hun er, og om standardspørsmålene som kommer hvor folk antar at hun er annerledes enn det hun er, kan det knyttes til Wikans (1995) påstand:

”mens vi behandler nordmenn som folk med ulik karakter og med evne og vilje til å tenke selv, betraktes innvandrere i stor grad som produkter av sin kultur- som om de var i kulturens vold og ikke hadde selvstendig dømmekraft” (Wikan 1995:18).

Denne påstanden gir noe svar på hvorfor slike standardspørsmål kan komme. Samfunnets forforståelse er at nordmenn er hvite og at de som ikke er hvite er annerledes og har en annen kultur. Det er kanskje ikke så rart at mange har denne forforståelsen, for det er sikkert mange som er annerledes, men alle er ikke det. Det er ikke slik at etniske minoriteter er mer homogene enn andre kategorier av mennesker. Det vil si at også innen en minoritetsgruppe kan det være forskjeller mellom synspunkter og verdier (Eriksen 2006). Altså igjen det å ikke tenke at alle er like. Om vi tar for oss det unike enkeltmennesket, så plukker hvert menneske identitetslementer fra ulike kilder i sin selvskapning som unikt, selvstendig og autonomt individ, og har en unik måte å være på (Gullestad 2002). Ifølge Anderson (2000) konstrueres selvet med ord og ved hjelp av de menneskene en har rundt seg. Selvet beskrives altså ved bruk av språk for å identifisere forskjellige ting som nasjonalitet, yrke, og plass i samfunnet (Anderson 2000, s. 12). Hvordan selvet er konstruert er uavhengig av etnisitet, slik at to søsken kan være veldig forskjellige både med tanke på væremåte, verdier, livssyn og kultur. Som Pernille sier, er Idris veldig forskjellig fra sin bror, og dette gjelder også for eksempel to

søsken i en etnisk norsk familie. Den ene er da ikke mindre norsk, eller har en annen kultur enn norsk bare fordi de er forskjellige. Der igjen kommer vi tilbake til det vage begrepet, når er man norsk og hva er norsk kultur? Det er ikke mange folkeslag med annen etnisitet enn norsk som er født og oppvokst i Norge. Det kan være at disse holdningene endrer seg etter hvert som det blir flere generasjoner av disse. Alle i disse parforholdene var selv gode på å se personen de var sammen med uavhengig av deres etnisitet. Det virket som at de ikke tenkte over at deres partner hadde en annen etnisitet enn dem selv.

La oss gå tilbake til å se på om det hadde gjort noe forskjell for disse informantene om de hadde vært sammen med en som hadde samme etnisitet som dem selv. De etniske norske tenkte at deres parforhold dem i mellom ikke ville være annerledes på bakgrunn av at partneren ville være etnisk norsk, men fordi det ville være en annen person. Alle de med annen etnisitet enn norsk tenkte at ting ville være annerledes om de var i et forhold med en som hadde samme etnisitet som dem selv. De hadde noen tanker om at de andre med samme etnisitet ville være annerledes, og at det da ville være mer fokus på deres opprinnelseskultur. Det kan se ut til at selv de med annen etnisitet enn norsk har en forforståelse om at andre fra samme opprinnelsesland er annerledes. Er det da disse som skiller seg ut og er unntakene, slik at de er mer ”norske” enn majoriteten? Eller svarte de slik fordi de selv ville ønske å dyrke sin opprinnelseskultur mer om deres partner også hadde noe av denne kulturen? Sara sier noe om at hun føler seg midt i mellom, mens Kjersti og Idris føler seg norske, og så er det vel andre som føler seg mer det samme som sin etniske opprinnelse.

Både Kjersti og Sara har den norske kulturen, og så tar de noen av de engelske/irske tradisjonene og blander. Dette er et eksempel på det Klausen (1992) snakker om i forhold til at kultur er under endring, og at den yngre generasjonen ofte er noe forskjellig fra den eldre. Så når noen med en annen etnisitet enn norsk vokser opp i Norge, er det naturlig at de tar det beste fra begge kulturene. De tar inn det som passer fra begge kulturer, og forkaster resten. Disse parenes opprinnelseskultur kan være annerledes, men sammen har de en felles kultur slik alle familier har. Og siden kultur stadig er under endring, kan det hende at dette blir den nye norske kulturen.

Min egen oppfatning er at det ikke bør legges så stor vekt på forskjeller ut fra etnisitet, men at alle bør bli møtt på en lik måte. Alle bør behandles etter hvilke behov de viser at de har, uansett etnisitet. Som både Pernille og Yngve uttrykker, så er det veldig lett å lage forskjeller

og skylde på kultur når det er to personer med synlig forskjellige etnisiteter. En bør huske på de individuelle forskjellene, og at det finnes alle typer mennesker fra alle land. Både en etnisk norsk og en av annen etnisitet enn norsk kan ha den samme meningen om noe, men når den med annen etnisk bakgrunn har denne meningen, så vil de fleste skylde på kulturen isteden for å tillegge det personens egenart. Videre kommer det tydelig frem at utseende spiller en stor rolle med tanke på hvordan en betraktes av samfunnet. Når det kommer til norskhet og det å bli sett på som norsk, er det først og fremst hvithet som er avgjørende. Dette fordi mange har stereotype holdninger og forforståelse om at hvis en ikke er hvit så kommer man fra et annet sted, er annerledes og har en annen kultur (Kramer 1984, Gullestad 2002 og Flemming og Gullikstad 2010). Dette i samsvar med det disse parene uttrykker om andres antagelser om dem. Om samfunnet slutter å anta og fokusere på forskjellene, kan det kanskje bli lettere for disse parene å finne disse forskjellene selv. De kan da bruke dem på en fordelsaktig måte, slik som par 2 gjør. Det er forståelig at par vil bli oppfattet som like den kulturen de bor i, enn forskjellig fra den ut fra et behov om tilhørighet og felleskap. Behovet for å være en egenart, forskjellig fra både partner og fra den dominerende kulturen blir på den andre siden kanskje undertrykt.

5.2 Kjønnforskjeller

Det kom frem at det var noen kjønnforskjeller, spesielt med tanke på kultur og tradisjoner. Som tidligere forskning også viser, er det fortsatt forskjeller i hjemmet, hvor kvinnene er mer opptatt av hjem og barn enn menn (Frankenhaeuser 1997, Sümer 2002, Aune 2012 og Egeland og Bergene 2012). Siden kultur er tillært, gjør dette at det er naturlig at kvinner viderefører mer kultur og tradisjoner til hjemmet enn menn. Som Alesina og hans kolleger (2013) fant i sin studie, så videreføres noe kultur og tradisjoner fra en generasjon til den neste. Også hos mine informanter kan kvinnene se ut til å være bærere av kultur og tradisjoner. De var alle mer opptatt av å ivareta kultur og tradisjoner enn mennene. Jeg har ikke nok informasjon til å kunne si at det er fordi de har hovedansvaret for hjem og barn, men forskning viser at kvinner ofte naturlig tar hovedansvaret for hjem og omsorg, slik at det kan være en sammenheng (Egeland og Bergene 2012). En tenkelig forklaring på at kvinner er bærere av kultur og tradisjoner er altså som Egeland og Bergene (2012) fant i sin studie, at menn ofte bruker mer tid på jobb, og at kvinnene naturlig tar hovedansvaret for hjem og omsorg. Dette kan ha en sammenheng med at de tradisjonelle kjønnsrollene i vårt samfunn til en viss grad fremdeles finnes (Aune 2012). Siden mannen jobber mer, og kvinnen er mer

hjemme med barna, noe som kan være på grunn av sosialt definerte kjønnsroller, blir det naturlig at kvinnene tenker mer på sånne ting og blir mer opptatt av å videreforme tradisjoner og kultur. Nå vet jeg ikke om det var tilfellet her, at mennene hadde lenger arbeidsdag enn kvinnene, men kvinnene var uansett mer opptatt av kultur og tradisjoner enn mennene. Det kvinnene i hvert forhold var spesielt opptatt av å videreføre var det andre språket i tillegg til norsk. Selv der hvor kvinnen hadde norsk opprinnelse, uttrykket hun at det ville vært fint om datteren kunne lære sin fars opprinnelsesspråk, samt få en dypere innsikt i hans opprinnelseskultur via hans foreldre.

Hos de parene hvor kvinnen hadde en annen etnisitet enn norsk videreførte hun noe kultur og tradisjoner fra sitt opprinnelsesland til sin nye familie, mens der kvinnen hadde norsk opprinnelse ble bare det norske videreført. Ut ifra disse parenes utsagn, kan det altså se ut til at kultur og tradisjoner fra et annet opprinnelsesland kan gå tapt om det er mannen som har en annen etnisitet enn norsk. Nå er dette en for liten studie til å kunne generalisere og si at det er slik, men det kan se ut til at det var slik for disse informantene. Jeg har valgt å ta med dette som et eget tema, for å kaste lys på at det kan være slik, men dette må forskes mer på. Det norske ble altså videreført uansett siden alle kvinnene hadde norsk kultur og norske tradisjoner, men det fra den andre opprinnelseskulturen berodde på om det var kvinnen eller mannen som hadde en annen opprinnelseskultur. Begge kvinnene med annen etnisitet enn bare norsk følte noe tilhørighet til den andre opprinnelseskulturen også, mens mannen ikke virket noe opptatt av sin opprinnelseskultur. Dette kan ha en sammenheng med at menn ikke er like opptatt av å ivareta kultur og tradisjoner som kvinner. Det kan videre også ha en sammenheng med at han har valgt en norsk kulturell identitet, og at han har valgt seg vekk fra sin opprinnelseskultur. Jeg vil komme tilbake til dette under neste punkt.

5.3 Å være annerledes

Mine informanternes utsagn under temaene mer åpenhet og forståelse viser at de virket lite dømmende mot andre og åpne for det ukjente. En av grunnene til dette kan være at de kjenner folk med annen etnisitet enn seg selv. At det å kjenne andre av annen etnisitet enn seg selv minsker fordommer, støttes også av tidligere studier (Kalmijn 1998, Levin og Sidanius 2003, Pettigrew og Tropp 2006, Toit 2011).

De informantene med et ikke-nordisk utseende skilte seg alltid ut uansett hvor de var, enten som person, eller ved utseende. De følte seg annerledes enn de fleste andre fra sitt eget opprinnelsesland i være- og tenkemåte, men når de var blant etnisk norske så skilte de seg ut utseendemessig. På den andre siden kan de også gli inn i mengden uansett hvor de er, fordi de kan se ut som andre med samme etnisitet, og være som etnisk norske. Det kan se ut til at de både passer inn overalt, og ikke passer inn noen steder, altså at de er midt i mellom og står med en fot på hver side uansett hva de vil eller føler. Dette viser igjen at de tenker at andre fra sitt opprinnelsesland er annerledes enn dem selv. Altså at disse selv også har de stereotype holdningene og forforståelse om disse gruppene, som resten av samfunnet. Samtidig har de en forståelse om at alle ikke trenger å være sånn. Det er greit å vite at mange kan være annerledes, men at de ikke nødvendigvis er det. Spørsmålet er, er disse unntakene, eller er det bare en forforståelse og feilaktige antagelser at de fleste andre med annen etnisitet er annerledes? Det kan være nyttig å ikke antar noe i møte med noen av annen etnisitet enn norsk, men la dem selv vise hvordan de er. Altså rett og slett ha tålmodighet til å bli kjent med folk, istedenfor å hoppe til konklusjoner uten å vite. Dette kan gjøres ved å være klar over sin forforståelse, legge den litt til siden og sette seg i en ikke vitende posisjon.

Der hvor den ene parten hadde et ikke-nordisk utseende skilte de seg ut som par også. Som vi så i teoridelen (på s. 15-16) knyttes det å være norsk ofte til kultur og utseende. Den motstanden de med et ikke-nordisk utseende møter fra samfunnet kan gjøre at det blir vanskelig å identifisere seg som norsk, når ”alle” hele tiden spør hvor de er fra. Dette er i tråd med det Sara uttrykker når hun sier at hun skiller seg ut på gaten, og at folk ser at hun er annerledes fordi hun ikke har blondt hår og blå øyne. Der hvor begge partene hadde et nordisk utseende trengte de ikke å tenke på det å skille seg ut utseendemessig, siden samfunnet ikke så på dem som annerledes. Disse kunne bare fokusere på de ekstra ressursene de hadde. Alle parene hadde disse ekstra ressursene med forståelse og åpenhet for andre kulturer og etnisiteter. Der hvor kvinnen hadde annen etnisitet enn norsk hadde de i tillegg et annet språk, høytidstradisjoner og mattradisjoner som kunne videreføres til deres barn.

I tilknytning til Saras utsagn om at hun føler seg midt i mellom, hevder Gullestad (2002) at når de med annen opprinnelse enn norsk som er oppvokst i Norge ikke får bekreftet sin identitet som norsk, skaper det usikkerhet og gjør at de blir stående midt i mellom. Men igjen har Idris klart å identifisere seg som norsk, slik at mine resultater også støtter teorien om at man kan føle et press om å velge en identitet. Når man ikke klarer å velge en identitet blir

vanskelig og man stående i mellom. Hvis det blir mer akseptert å ha flere kulturelle identiteter og man slipper å ta det valget, kan man heller tilhøre to grupper på en gang, istedenfor å velge en eller bli stående midt imellom to.

Om vi skal se nærmere på den kulturelle identiteten uavhengig av etnisitet, så ser vi at hos Idris er hans kulturelle identitet norsk, mens Sara og Kjersti har to kulturelle identiteter hver. Videre har Kjersti en sterkere norsk kulturell identitet, noe som kan komme av at hun får bekreftet denne identiteten fra samfunnet. Som Tore sier, så er det ingen som tenker over at hun er halvt engelsk og alle ser på dem som norske. En grunn til at Sara blir stående litt midt imellom de to forskjellige kulturelle identitetene, kan være fordi hun ikke får bekreftet sin kulturelle identitet verken som norsk eller iransk. De standardspørsmålene hun får, og det at folk stadig spør hvor hun er fra, kan gjøre at hun ikke får bekreftet sin norske kulturelle identitet. Det at hun ikke føler seg som andre iranere, kan gjøre at hun ikke klarer å identifiserer seg med den iranske kulturelle identiteten heller. Eriksen og Sørheim (2006) hevder at problemet for mange av de som lever i to kulturer, er at samfunnet krever at de skal velge en kulturell identitet, altså at de skal si at de enten er norsk eller noe annet. Dette kan være en årsak til at det er vanskelig å ha to like sterke kulturelle identiteter på en gang. Om samfunnet hadde bekreftet den identiteten personen valgte, eller begge identiteter, så ville det kanskje være enklere å si at man er det ene eller det andre, eller begge deler.

Som vi så i teoridelen (s. 16-17), hevder Eriksen og Sørheim (2006) at mennesker med annen etnisitet enn norsk, som er oppvokst i Norge velger en av tre måter å se seg selv på. Ut fra denne påstanden kan det for mine informanter se ut til at mannen med annen etnisitet enn norsk har valgt det første. Han ønsker å bli sett som det individet han er, istedenfor som representant for en kultur. Kvinnene derimot har ”dobbel” identitet, selv om de ikke nødvendigvis fungerer som kulturmeglere. Om jeg skal sette mine informanter inn i de fire punktene Eriksen og Sørheim (2006) viser til, kan det se ut til at for både Kjersti og Sara har den norske og den andre opprinnelseskulturen smeltet sammen og blitt en ny kultur. For Sara er det en del norske holdninger som har stått i veien for full assimilasjon. Disse holdningene og antagelsene om at hun er annerledes kan være med på å bidra til at hun ikke får smeltet sammen med det norske flertallet. I Idris sitt tilfelle er det spenninger mellom han og hans foreldregenerasjon. Han har valgt seg bort fra sin opprinnelseskultur og har en norsk kulturell identitet.

Som jeg nevnte i teoridelen (s.13), er systemteori opptatt av begreper som del, helhet, feedback og sirkularitet. Om vi knytter disse informantenes utsagn til systemteori så kan det se ut til at samfunnets krav om en identitet kan føre til usikker identitet for de som har et ønske om flere kulturelle identiteter. Denne usikkerheten bekrefter at samfunnet har rett til å kreve en identitet, slik at dette bare fortsetter. Den forforståelse om at man kun kan ha én kulturell identitet er det de fleste deler, til en viss grad. For Sara gjør dette at hun blir stående midt i mellom to kulturelle identiteter. Når det gjelder Idris, har han valgt en kulturell identitet slik samfunnet krever, så får samfunnet bekreftet at de kan kreve det, og han får bekreftet at han må velge en. Men når det kommer til Kjersti derimot, som har et nordisk utseende, ser det ut til at hun blir akseptert med to identiteter. I følge min studie gjelder dette kravet om å velge en identitet altså bare de med et ikke-nordisk utseende. Det kan jo også være slik at en kan velge flere identiteter, men at de må passe utseendemessig for at de skal bli akseptert.

Videre kan det tenkes at om storsamfunnet godtar at man kan ha flere identiteter, eller om mennesker med annen opprinnelse begynner å fortelle at de har flere identiteter, kan denne sirkelen endre seg. Dette fordi om samfunnet godtar det, vil disse menneskene få sine identiteter bekreftet, og om de med annen etnisitet enn norsk begynner å si at de har flere kulturelle identiteter vil samfunnet etter hvert kunne tilpasse seg dette. Denne informasjonene ville ha endret samfunnets forforståelse, og de ville ha tilpasset seg, og om samfunnet hadde gitt uttrykk for at man kan ha to identiteter, så ville de med annen opprinnelse tilpasset seg. Dette fordi alle til sammen utgjør helheten, og alle påvirker hverandre. Ved at noen, altså en del av helheten gjør noe annet, vil det bryte sirkelen og dette mønsteret, noe som kan føre til forandring. Dette er en bekreftelse vi som terapeuter kan gi i møte med slike par, som også kan føre til endring i deres forforståelse. Altså, at de kan være både norske og kryssetniske samtidig. Både kryssetniske par og personer som er både norske og ”ikke-norske” på samme tid kan gjøre dette til en styrke istedenfor å havne midt i mellom, eller måtte velge bare en kulturell identitet. Det at de kan få være begge deler, eller bare velge en kulturell identitet om de ønsker det, kan gjøre at de slipper den usikkerheten.

5.4 Aksept

Selv om det er mange som har en tolerant holdning til kryssetniske ekteskap blant de etniske gruppene i Norge, er det ofte også en viss skepsis mot dette fenomenet (Eriksen 2006, s. 56). Mine informanters familier hadde forskjellige reaksjoner til kryssetniske parforhold, hvor

noen syntes at det var en bra og spennende ting, mens andre var mer skeptiske. Aksept handler også om å se mennesker som personer istedenfor bare som etnisiteter eller en del av en gruppe. Det at et par må jobbe med å bli akseptert av sin familie, eller ikke blir akseptert av sine familier kan bli en ekstra belastning og påvirke parforholdet. Pernille uttrykker at det kan bli en belastning som både styrker og svekker parforholdet. Det svekker ved at det tar mye energi, men styrker ved at de holder sammen gjennom noe vanskelig. Blant mine informanternes venner var det ingen negative holdninger, og parene følte at de ble møtt som de var. Flere studier, som nevnt tidligere, viser at det å ha kontakt med mennesker som har en annen etnisk bakgrunn enn dem selv minsker fordommer, og kryssetniske pars sosiale nettverk er sannsynligvis mindre fordomsfulle enn folk som ikke kjenner noen med annen etnisk bakgrunn enn seg selv (Kalmijn 1998, Levin og Sidanius 2003, Pettigrew og Tropp 2006, Toit 2011). Blant bekjente og ukjente på den andre siden, møtte de med et ikke-nordisk utseende en del feilaktige antagelser. Stereotypier, hvor folk antar at bestemte type mennesker har visse kulturtrekk, er noe mange har om fremmede folk. Disse klarer ikke å se individuelle variasjoner, og ser folk som en del av en gruppe istedenfor å se personen (Eriksen 2006). Som både par 1 og par 3 uttrykker i sine utsagn, skjønte ikke folk alltid hvordan de var og antok at de var mer interkulturelle enn det de selv følte seg. En grunn til at dette skjer er fordi at de skiller seg ut utseendemessig, og samfunnet har fremdeles noen stereotype holdninger om hvordan mennesker som ikke er hvite er. I tråd med det Killian (2003) fant i sin studie, viser altså utsagnene til mine informanter med et ikke-nordisk utseende også til en viss grad at de blir lagt merke til, og at noen folk kan tenke at det ikke er bra at de er sammen. Totalt sett virket det som at den negative oppmerksomheten ikke var så stor, og at de ikke tenkte mye over det å bli lagt merke til lenger. Det var mer det at folk som ikke kjente dem godt, antok at de var annerledes. De antok at personen med synlig annen etnisitet enn norsk var annerledes og at det farget deres forhold. Videre trengte ikke det å bli lagt merke til å være noe negativt heller. Som Sara sier i sitt utsagn, så la jeg merke til dem, men det var jo ikke fordi jeg tenkte noe negativt. Selv om de skiller seg ut så trenger det ikke å være noe negativt.

Alle temaene viser at utseende er en viktig faktor når det kommer til "norskhet". Samfunnet, altså folk flest, betrakter nordmenn som hvite og mennesker som har synlig annen etnisitet blir sett på som annerledes. Det kommer også fram at samfunnet har noen stereotype holdninger om at folk med annen etnisitet enn norsk er annerledes, selv om det ikke nødvendigvis trenger å være slik. Selv mennesker i andre land kan ha mer til felles med en etnisk norsk enn en annen etnisk norsk. Det kan være nyttig å reflektere over sin egen

forforståelse og være åpen for både disse forskjellene og likhetene i møte med disse parene. En terapeut vet ingenting om en klient som ikke har fortalt noe, før han selv forteller gjennom ord, kroppsspråk og stemning, og terapeuten tolker i samarbeid med klienten. Dette er akkurat som vi ikke vet noe om en fremmed på gaten, om hvem det er og hvordan denne personen er, før han eller hun eventuelt selv forteller hvem eller hvordan han eller hun er. Selv om vi ikke vet dette, så har vi med oss vår forforståelse, og for-dommer som får oss til å anta og hjelper oss med å forstå noe som vi ikke vet. Det er fordelaktig at vi som terapeuter er klar over vår egen forforståelse og våre fordommer, slik at familiene kan bli møtt på en best mulig måte. En ikke vitende posisjon ville være et godt utgangspunkt. Denne posisjonen er vanlig brukt i den samarbeidsorienterte, språkssystemiske tilnærmingen. Terapeuten forutsier ikke og avgjør ikke resultatene og konsekvensene av de terapeutiske samtale på forhånd, siden dette ikke er noe en vet på forhånd (Anderson 2003, Anderson og Goolishian 1992). Her skapes mening gjennom dialog, og man kan aldri forstå en annen person fullstendig. I terapi tenkes det at terapeuten alltid må bli informert av klienten for å danne seg en forståelse som stadig kan forandres. Terapeuten har en fortolkende holdning, og disse fortolkningene dannes i samtalen med klienten, og ikke forutbestemte teorier ut fra egen forforståelse, ekspertise, erfaringer eller behandlingsmodell (Anderson 2003, Anderson og Goolishian, 1992). Terapeuten vet altså ikke før klienten har fortalt, og selv da er det bare en fortolkning. Her får klientene muligheten til å være i sentrum og fortelle det de ønsker å fortelle, uten at terapeuten styrer samtalen mot det terapeuten finner viktig. Det gis rom for å utforske det klienten finner viktig og sant i sitt liv. Terapeuten spør undrende om det som opptar klienten, heller enn å spørre om det som opptar terapeuten eller å komme med sin egen ekspertise (Anderson 2003). En ikke vitende posisjon kan gjøre det lettere å være åpen for klientens sannhet uten at den blir overdøvet av terapeutens sannhet (Bertrando 2007). Dette er en posisjon jeg synes kan være nyttig i møte med mennesker generelt, spesielt i begynnelsen, og uavhengig av om man er en terapeut eller ikke. Den gir folk mulighet til å vise hvem de er, og dele sine forestillinger om seg selv.

5.5 Avgrensning av oppgaven

Masterstudiets rammer gjør at jeg ikke har kunnet forholde meg til all informasjon jeg har fått fra mine informanter. Jeg har forholdt meg kun til de mest relevante temaene for min problemstilling og mine forskningsspørsmål. Ved å velge en problemstilling har jeg i utgangspunktet avgrenset hvilken informasjon jeg skal fokusere på. Jeg hadde mye

informasjon etter intervjuene, og kunne ha tatt for meg flere temaer som for eksempel oppvekst; deres erfaringer og tanker under oppveksten, deres foreldres tanker under oppveksten, deres internasjonale erfaringer og erfaringer med andre kulturer og andre kryssetniske par. Videre har jeg måttet ta et valg med tanke på å intervju informantene hver for seg, eller sammen som et par. Da omfanget ville blitt for stort hvis jeg gjorde begge deler, valgte jeg å intervju dem sammen som et par. Dette fordi jeg er opptatt av systemteori og synes det var ekstra spennende å utforske deres forestillinger i et relasjonelt landskap. Jeg kunne også ha valgt å bruke flere forskjellige analysemetoder og fått resultater fra forskjellige perspektiver, men igjen ville omfanget ha blitt for stort. Jeg har derfor valgt analysemetoden (IPA) som jeg har brukt, fordi den passet best til måten jeg ønsket å utforske på.

5.6 Relevans for studiens fagfelt og praksisfelt

Denne studien gir informasjon om hvordan disse informantene ser seg selv. Den kan hjelpe oss i hjelpeapparatet med å få kunnskap om hvordan vi kan møte dem på en best mulig måte. Den tar for seg om det er noen felles trekk, noe som går igjen og om deres forskjeller og uenighet trenger å ha noen sammenheng med deres etnisitet. Det jeg ønsket med dette prosjektet var å få kunnskap om hvordan vi bør møte denne type par. Bør vi møte dem som alle andre par? Er det noe vi bør være oppmerksom på? Er det noe som går igjen? Ved å utforske deres forestillinger om seg selv og sine omgivelser og videre sammenligne svarene jeg fikk fra de forskjellige parene, ønsket jeg å se om de hadde like/ulike erfaringer, opplevelser, og forestillinger. Jeg var også interessert i hvor disse forestillingene kom fra og hvordan det påvirket paret og deres liv, spesielt med tanke på hvordan de møter andre og hvordan de opplever å bli møtt av andre. Ved å utforske hvordan de ser seg selv, ønsket jeg også å finne ut hvordan de ønsker å bli møtt av samfunnet. Hvilke forestillinger vi i hjelpeapparatet har er med på å påvirke hvordan vi møter andre mennesker, uansett om de er etnisk norske, med annen opprinnelse, eller kryssetniske par. Denne studien gir kunnskap om hva forforståelse/ forestillinger kan gjøre med hvordan ting oppleves for en selv og andre, samt nytten av å være klar over sin forforståelse i møte med klienter. Ved å få et lite innblikk i disse kryssetniske parenes liv, får vi muligheten til å bli litt kjent med dette fenomenet som vi antagelig vil møte mer av i terapirommet i fremtiden. Dette fordi det begynner å bli vanligere med denne type parforhold.

5.7 Forslag til fremtidig forskning

Det hadde vært spennende å forske videre på barn av kryssetniske par og oppdragelse, altså å intervjuer voksne som har vokst opp i kryssetniske familier. Hvordan er det for barn å vokse opp i kryssetniske familier med tanke på tilhørighet? Føler de mer tilhørighet til det ene, begge, eller ingen av delene? Hvilke tanker har de om utseende, språk, religion, og kultur? Hvilke kulturelle identiteter har de? Ønsker de å ha mer enn en? Hvordan opplever disse barna å bli møtt av samfunnet? Hvor kommer dette fra? Hvilke forestillinger har de? Interessant ville det også ha vært å forsket videre på spørsmålet om det å kunne få aksept for flere kulturelle identiteter. Kunnskap om dette kunne være nyttig for mennesker som er født og oppvokst i Norge, men som har en annen etnisitet enn norsk. Videre om det ligger noe i disse stereotype holdningene om at folk med annen etnisitet enn norsk er annerledes? Er det slik at disse med annen etnisitet enn norsk som har mye av den norske kulturen er unntakene, eller er det sånn at de fleste som er oppvokst i Norge faktisk er ”vanlige” nordmenn? Det hadde også vært nyttig å forske på hjelpeapparatets forestillinger om kultur, hva de legger i ordet kultur, og viktigheten av å ta hensyn til kulturelle forskjeller i møte med minoriteter versus å spørre dem om hvilke behov de har. Kryssetnisk og krysskulturell blir ofte blandet, så hvordan er det for adopterte barn med annen etnisitet en norsk å vokse opp i norske familier, om det er slik at de fleste andre forventer at de skal ha en annen kultur? Bør terapeuter kunne møte kryssetniske par, eller par fra fremmede kulturer, på en annen måte enn etnisk norske par? Eller kan terapeuter møte alle likt ut fra forståelsen av at alle er forskjellige, uansett etnisitet?

5.8 Selvrefleksivitet

Om jeg skal se på min rolle som utforsker og denne utforskningsprosessen, så er min egen forforståelse at ingen par nødvendigvis er like, noe som da også gjelder kryssetniske par. Jeg kunne intervjuet hvilke som helst par i forhold til deres forestillinger om seg selv, men valgte kryssetniske par ut i fra egen interesse. Her fikk da jeg muligheten til å få innsyn i kryssetniske parforhold, slik at jeg kunne utforske om det fantes noen særtrekk og fellestrekk, og bli litt mer kjent med disse parene. Under hele dette prosjektet hadde jeg en notatbok hvor jeg noterte mine egne tanker og følelser som kom opp underveis. Jeg kjente igjen en del av det mine informanter beskrev og snakket om, samtidig som jeg oppdaget nye ting, både gjennom deres utsagn og tidligere forskning. Tidligere tenkte jeg at kryssetniske par var som alle andre par. Etter denne studien er min nye forforståelse at kryssetniske par kan være mer

annerledes enn par av samme etnisitet. De kan være som alle andre par, men de kan i tillegg ha noen andre ressurser, kunnskap og også utfordringer som ikke alle andre nødvendigvis har. Min tidligere forforståelse har vært at de stereotype holdningene folk har om mennesker med annen etnisitet enn norsk som er oppvoks i Norge ikke stemmer. Jeg passet ikke inn i disse og heller ikke andre jeg kjenner. Etter denne studien har jeg blitt mer usikker på om ”vi” er unntakene, eller om de fleste som er oppvokst i Norge er som ”oss”. Videre om ”nordmenn” med annen etnisitet enn norsk tilpasser seg den kulturen som de har mest til felles med sin partner. Slik at om partneren har mest av den norske kulturen så blir parforholdets kultur norsk, men om partneren har mer av begge opprinnelses kultur, så får denne kulturen mer plass. Noe nytt jeg oppdaget var dette med flere kulturelle identiteter. Jeg kan kjente meg igjen i det å bli stående midt i mellom. Jeg ville ikke velge en kulturell identitet, fordi det føltes som å velge bort det andre. Det å kunne ha to kulturelle identiteter løser dette.

Jeg valgte å samle data før jeg fordypet meg i teori. Jeg undrer om jeg ville ha fått et annet resultat om jeg hadde fordypet meg på forhånd. Ville jeg da ha stilt andre spørsmål og tolket på en annen måte. Fordelen med denne måten var at det ble enklere for meg å være åpen og i en ikke-vitende posisjon. Dette gav meg mulighet til å bare utforske deres forestillinger uten å vite hva andre hadde funnet tidligere. Det hadde vært interessant å se om jeg hadde fått andre resultater om jeg hadde valgt en annen analysemetode. Jeg vurderte til å begynne med å bruke diskursanalyse, for å utforske de forskjellige diskursene, men tenkte at IPA var en metode som passet bedre med tanke på måten jeg ønsket å utforske på. Jeg hadde et sett med temaer og spørsmål som jeg hadde laget på forhånd i intervjuguiden. Disse har vært med på å påvirke hva vi snakket om og gjort at jeg har fått den informasjonen jeg har fått. Det kan være at jeg hadde fått et annet resultat om jeg ikke hadde hatt denne. De temaene jeg endte opp med er formulert slik de gav mening for meg. For å sikre at jeg tolket det informantene ønsket å formidle i sine utsagn riktigst mulig, sendte jeg ut resultatdelen til informantene. De fikk mulighet til å se på denne og komme med kommentarer på om det var noe de tenkte at jeg hadde misforstått, eller om det var noe mer de ønsket å legge til. De tilbakemeldingene jeg fikk fra de informantene som svarte var at det så bra ut, og at viktige temaer ble belyst. Det at drøftingen ikke er så kritisk gir også en refleksjon av meg som person. Jeg har erfart at forforståelse ikke alltid stemmer, og liker derfor å forholde meg til informasjonen jeg får, heller en egne hypoteser og antagelser. Jeg har derfor valgt å beholde den slik. På den måten reflekterer denne oppgaven også at dette er min studie.

Når jeg ser tilbake på hele prosessen, ser jeg hvordan jeg har jobbet med en del av gangen, og hvordan alle disse delene til sammen utgjør helheten. Dette gjelder fra jeg begynte forberedelsene til å samle data, til samling av data, transkribering og bearbeiding av data, fordypning i teori og utforming av hvert kapittel. Nå kan jeg til slutt se sammenhengen og hvordan hver del er med på å påvirke helheten. Hvordan jeg har valgt å gjøre hver del påvirker alle de andre delene. For eksempel om jeg hadde valgt andre spørsmål ville jeg ha fått annen informasjon, og hadde jeg valgt en annen analysemetode ville jeg ha tolket annerledes, og hadde jeg sett på teori først eller funnet annen teori, kunne det også påvirket helheten osv. Etter denne prosessen er også min forforståelse og mine for-dommer endret...for nå. Det kan hende at jeg siden får annen kunnskap som igjen forandrer min forforståelse og mine for-dommer.

6 Avsluttende kommentar

I denne undersøkelsen har jeg kommet frem til at disse kryssetniske parene, hvor begge partene var oppvokst i Norge, generelt så seg selv som ”vanlige” norske par. Det kan i tillegg se ut til at der hvor kvinnen var av en annen etnisitet enn norsk, tok hun også med seg det beste fra sin opprinnelseskultur, slik at paret da fikk noen ekstra ressurser. Der hvor den ene

parten hadde et ikke-nordisk utseende, hadde paret noen ekstra utfordringer med tanke på andre folks antagelser. Her kan deres utseende farge hvordan andre ser dem, slik at de kan bli sett på som mer interkulturelle enn det de selv tenker at de er. Disse måtte forholde seg til samfunnets stereotypiske holdninger. Så, om vi igjen ser på problemstillingen, ser vi at disse parene ser på seg selv som ”vanlige” par og ønsker å bli møtt som et ”vanlig” par. De føler at de glir inn i mengden, samtidig som der hvor den ene parten har et ikke-nordisk utseende skiller de seg litt ut og folk ser på dem som mer interkulturelle enn det de egentlig er. Dette viser at det er fort gjort å anta at par som har synlig forskjellig etnisitet er krysskulturelle selv om de har lignende kultur. På den andre siden, for par som har forskjellige kulturer, men er like utseendemessig, vil de fleste ikke se på dem som krysskulturelle. Dette viser at det oppfattes som at kulturen ikke er avgjørende for å være annerledes, men utseendet. Samfunnets forforståelse er at kultur henger sammen med utseende og farge.

Denne studien viser altså at utseendet kan være en avgjørende faktor for andre folks antagelser og fordommer. Noen mennesker tenker at for å være norsk eller et norsk par må de altså se norske ut utseendemessig. Noen av informantenes utsagn antyder at man ikke blir sett på som norsk av mange i samfunnet med mindre man er hvit. Dette gjelder de som ikke kjenner dem. Der hvor parene skilte seg ut utseendemessig, møtte de en del stereotype holdninger fra ukjente og bekjente. Siden de som er født og oppvokst i Norge ikke får bekreftet den norske kulturelle identiteten, kan det bidra til at det blir vanskelig for dem å definere seg som norske. Jeg har ikke intervjuet nok personer til å si at det er enklere for menn enn kvinner å velge kun en kulturell identitet og definere seg som norske, men ut fra denne studien kan det likevel se ut til at disse kvinnene hadde et større behov enn mennene for å beholde noe av sin opprinnelseskultur i tillegg til den norske. Dette kan gjøre at de føler seg litt midt i mellom to kulturelle identiteter om de ikke får bekreftet begge fra samfunnet. Det å kunne få muligheten til å velge å ha to kulturelle identiteter, kan kanskje gjøre det lettere for mange av de med et ikke-nordisk utseende som er oppvokst i Norge. Terapeuter kan hjelpe til med å styrke deres kulturelle identitet som norsk, noe annet eller begge deler.

Det er mange i Norge som har stereotype holdninger om folk med annen etnisitet enn norsk, og også muligens mot folk med annen etnisitet enn seg selv. Det er kanskje naturlig å se på seg selv som en del av en gruppe, og plassere alle andre som er ”annerledes” ut i en annen gruppe. Jeg peker derfor igjen på nytten av å kunne se personer som enkeltindivider istedenfor bare som en del av en gruppe. I min praksis har jeg opplevd at helsepersonell til

tider kan sette kriteriene for minoritetene ut fra de dysfunksjonelle familiene som en møter for eksempel gjennom barneverntjenesten. Jeg har videre ikke hørt at dette gjøres med etnisk norske familier. Altså for eksempel at de etnisk norske familiene vi møter gjennom barneverntjenesten setter standarden for norske familier, og at en tenker at det er slik norske familier generelt er. Kanskje er det lettere å gjøre det med ”andre” som man ser på som annerledes.

Siden det begynner å bli vanligere med denne type kryssetniske par i Norge, så vil de kanskje ikke skille seg så veldig ut etter hvert. Når det stadig blir vanligere, og det stadig blir flere slike par, vil vi sannsynligvis møte disse parene oftere også i terapirommet. Siden vi er en del av helheten og er med på å påvirke systemet, bør terapeuter være klar over sin egen forforståelse, sine egne tanker, antagelser og fordommer i forhold til etnisitet i møte med disse parene, og møte dem som de opplever seg selv. Dette vil gi dem en mulighet til å selv få legge frem sin historie, og hva de trenger uten å måtte forholde seg til terapeutens antagelser. Ved å la paret selv fortelle vil det likevel komme frem om det er kulturelle forskjeller som skaper vanskeligheter eller ikke, og om det er store kulturelle forskjeller mellom dem eller ikke. Yngve og Pernille uttrykker at det kan være lettere å skylde på kultur for andre, når et problem kanskje egentlig skyldes forskjeller i personlighet. Det er derfor terapeuter må skille mellom hvilke problemer som hører til hvor, og ikke oppfatte alt som bare kultur, eller bare personlighet. Til syvende og sist er det viktig å huske på at det paret, eller de menneskene vi møter i terapirommet, ikke trenger å ha noe til felles med de parene som har blitt intervjuet her. Alle hjelpesøkende, uansett kultur eller etnisitet, bør bli møtt så åpent at de kan fortelle sin egen historie.

Litteraturliste

Alesina, A., Giuliano, P. og Nunn, N. (2013). On the Origins of Gender Roles: Women and the Plough. *The Quarterly Journal of Economics*. 128 (2), s. 469-530.

Alvesson, M. og Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion : vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Anderson, H. og Goolishian, H. (1992). The client is the expert: A not-knowing approach to therapy. I: McNamee, S. og Gergen, K. J. (red). *Therapy as social construction*. London: Sage, s.

Anderson, H. (2003). *Samtale, sprog og terpi. Et postmoderne perspektiv*. København: Hans Reitzel Forlag

Andersen, T. (2005). *Reflekterende processer: samtaler og samtaler om samtalerne*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Anderson, W. T. (2000). *Det nye selvet : identitet i det 21. Århundre*. Oslo: Aschehoug.

Aune, H. (2012). Opplæringslovens- og barnehagelovens formålsbestemmelser. Utdanning, likestilling og stereotype kjønnsroller. I: Jakhelln og Welstad (red.): *Utdanningsrettslige emner*. Cappelen Damm Forlag.

Berg, A., Flemmen, A. B. og Gullikstad B. (2010). *Likestilte norskheter: om kjønn og etnisitet*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Bertrando, P. (2007). *The dialogical therapist : dialogue in systemic practice*. London: Karnac.

Dallos, R. og Vetere, A. (2005). *Researching Psychotherapy and Counselling*. England: Open University Press.

Egeland, C. og Bergene, A. C. (2012). Tidsbruk, arbeidstid og tidskonflikt i den norske universitets- og høgskolesektoren. Oslo: *Arbeidsforskningsinstituttet*. AFI-rapport, r2012:1.

Ellingsæter, A. L. og Leira, A. (red) (2004). *Velferdsstaten og familien: Utfordringer og dilemmaer*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Eriksen, T. H. og Sørheim, T. A. (2006). *Kulturforskjeller i praksis : perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Frankenhaeuser, M. (1997). *Kvinnligt, manligt, stressigt*. Stockholm: Brombergs.

Gadamer H. (2010). *Sannhet og metode : grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk /* ; oversatt av Lars Holm-Hansen ; [innledning ved Espen Schaaning] Oslo: Pax.

Gullestad, M. (1989). Hjemmet som moderne folkekultur. I: O. Brox og M. Gullestad (red.). *På norsk grunn: sosialantropologiske studier av Norge, nordmenn og det norske*. Oslo: Ad Notam, s. 103-113.

Gullestad, M. (2002) *Det norske sett med nye øyne : kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Henriksen, K. (2010). Familieinnvandring og ekteskapsmønster (1990-2008). Rapport 2010/10, Oslo- Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Hårtveit, H. og Jensen, P. (2004). *Familien - pluss én : innføring i familierapi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jensen, P. (1994). *Ansikt til ansikt : system- og familieperspektivet som grunnlag for klinisk sykepleie*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Kalmijn, M.(1998). Intermarriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24 (1), s. 395-421.

Killian, K. D. (2003). Homogamy Outlaws: Interracial Couples' Strategic Responses to Racism and to Partner Differences. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 2 (2/3), s. 3-21.

- Klausen A. M. (1992). *Kultur: mønster og kaos*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Kramer, J. (1984). Norsk identitet - et produkt av underutvikling og stammetilhørighet. *Den Norske væremåten : antropologisk søkelys på norsk kultur*. A. M. Klausen (red.) Oslo: J. W. Cappelens forlag AS s. 88-98.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk (Norsk forlag AS).
- Lévi-Strauss, C. (2003). *Rase og historie : rase og kultur*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Levin, S., van Laar, C., og Sidanius, J. (2003). The effects of ingroup and outgroup friendships on ethnic attitudes in college: A longitudinal study. *Group Processes and Intergroup Relations*, (6), s. 76-92.
- Minuchin, S., Nichols, M. P. og Lee, W. (2007). *Assessing families and couples : from symptom to system*. Boston: Pearson education.
- Pettigrew, T. F., og Tropp, L. R. (2006). A Meta-Analytic Test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality & Social Psychology*, 90 (5), s. 751-783.
- Smith, J.A., Flowers, P. og Larkin M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis. Theory, Method and Research*. London: Sage.
- Sümer, S. (2002). Global issues/ Local Trouble: A Comparative Study of Turkis and Norwegian Dual-earner Family Practices, *dissertation submitted in fulfillment of the dr.polit degree, Department of Sociology, Univerity of Bergen*.
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Toit, M., og Quayle, M. (2011). Multiracial families and contact theory in South Africa: Does direct and extended contact facilitated by multiracial families predict reduced prejudice?. *South African Journal of Psychology*, 41 (4), s. 540-551.

Wiik, K. A (2012). Samlivsinngåelse blant norskfødte kvinner og menn med innvandrereforeldre. Rapport 2012/24, Statistisk sentralbyrå.

Wikan, U. (1995). *Mot en ny norsk underklasse : innvandrere, kultur og integrasjon*. Oslo : Gyldendal Akademiske.

Willig, C. (2001). *Introducing Qualitative Research in Psychology. Adventures in theory and method*. England: Open University Press.

Ølgaard, B. (2004). *Kommunikation og økomentale systemer : en introduktion til Gregory Batesons forfatterskab*. København: Akademisk Forlag.

Vedlegg 1

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med masteroppgave

Mitt navn er Nadia S. Norum, og jeg tar Master i Familieterapi og Systemisk praksis ved Diakonhjemmet høgskole i Oslo. Temaet for masteroppgaven er *Kryss etniske par i Norge*. Jeg ønsker å utforske hvordan kryss etniske par i Norge ser seg selv, og hvordan deres egne forestillinger påvirker deres liv. Oppgavens hovedfokus er å få økt kunnskap om kryss etniske pars forestillinger om seg selv, og effekten av disse.

For å utforske dette ønsker jeg å intervju kryss etniske par, hvor den ene parten er etnisk norsk, mens den andre er av en annen etnisitet, men som er født og oppvokst i Norge. Jeg vil intervju et par av gangen. Hvis det er i orden for dere vil jeg gjerne benytte diktafon ved intervjuet, samtidig som jeg vil ta litt notater. Intervjuet vil vare i ca en til to timer. Intervjuet kan gjennomføres på mitt kontor, eller ved hjemmebesøk/andre steder, om det er ønskelig.

Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt, og alle som intervjues vil anonymiseres i oppgaven. Det betyr at ingen enkeltperson vil være kjennbar i den endelige masteroppgaven. Videre vil all data destrueres etter at oppgaven er avsluttet våren 2012. Mens prosjektet pågår vil informasjonen/diktafonen oppbevares innelåst i et skap, slik at ingen andre enn jeg har tilgang til den, og den innsamlede dataen vil kun arbeides med på min private pc. Det er helt frivillig å delta, og dere har mulighet til å trekke dere fra prosjektet når som helst helt frem til oppgaven er klar til offentliggjøring, uten at dere må gi noen nærmere forklaring på hvorfor dere ønsket å trekke dere. Dersom dere trekker dere, vil all innsamlet data om dere destrueres.

Jeg skal kontakte 9 forskjellige familievernkontor i Norge, og gjør oppmerksom på at det er viktig at de som sier ja til å delta i undersøkelsen blir holdt anonyme.

Dersom dere har lyst til å delta på intervjuet, eller har noen spørsmål, er det fint om dere kontakter meg på mobil: **916 10 711** eller per mail: Nadia.Siddique@Diastud.uo

Med vennlig hilsen

Nadia S. Norum

Vedlegg 2

Intervjuguide:

Litt info om paret:

- Alder
- Hvor lenge har dere vært sammen
- Hvordan møttes dere?
- Hva fikk dere til å bli sammen?

Hva liker dere hos den andre? Misliker? Har dere noe til felles? Noe som er spesielt annerledes/forskjellig fra hverandre?

Forestillinger og erfaringer om seg selv:

- Tenker dere at dere er som andre par av samme etnisitet, eller er det noe spesielt/annerledes med dere?

(om ja, hvordan er dere annerledes? Eg. Språk, kultur, religion, tradisjoner)

Hvordan vil dere beskrive forholdet deres?

- Hadde dere vært sammen med noen før dere møttes?

Var det også kryss etnisk? Samme etnisitet? Hvordan var det om det var samme etnisitet? Eller annen etnisitet? Var noe spesielt annerledes enn nå? noe Likt?

- Før dere ble sammen med hverandre, tenkte dere at det var sannsynlig at dere ville bli sammen med en fra en annen etnisitet? Tenkte dere at det ville gjøre noen forskjell å være sammen med en fra samme eller annen etnisitet enn deg selv? – Hadde dere noen tanker rundt dette? – Er det som dere tenkte at det ville være?

- Gjør det noen forskjell at dere er av forskjellig etnisitet?

Hadde det noe å si når dere bestemte dere for å bli sammen?

Gjør det noen forskjell i forhold til kultur?

Gjør det noen forskjell i forhold til tilhørighet (eg. Norsk/pakistansk miljø)? Verdier?

(om ja, – hvilke? – hvor kommer disse ifra? Familie/venner/samfunn)

Livssyn/religion? tradisjoner?

Eventuelle andre forskjeller?

- Hadde noe vært spesielt annerledes om dere hadde vært sammen med en fra samme etniske bakgrunn som dere selv?
- Har familiene deres noe til felles? Noe som er spesielt ulikt?

Forestillinger om andres forestillinger om dem selv:

- Hva tror dere at andre tenker når de ser dere sammen?

Familie, svigerfamilie, venner, kollegaer/bekjente, ukjente

Hva får dere til å tenke at de tenker det?

Hva ønsker dere at andre skal tenke?

Hvordan vil andre beskrive forholdet deres? - Familie, venner

- Hva tenkte familiene deres om kryss etniske par under deres oppvekst? Kjente de noen kryss etniske par? – før dere ble sammen. Hva tenker de nå? Hva tenker de at andre tenker om dere?

- Er det noen andre som er opptatt av deres forhold?

Hvem er disse, og hva tror dere at de tenker?

Hvordan vet dere det?

Forestillinger om andre kryss etniske par:

- Hva tenker dere om andre kryss etniske par?

Kjenner dere noen andre kryss etniske par?

Opplever de noe av det samme som dere? Tenker dere at dere har noe til felles?

Forestillinger om seg selv forts.:

- Tenker dere at dere har flere eller andre ressurser enn par med samme etnisitet?

Om ja, hvilke? – dere imellom, storfamilie, venner, jobb, samfunn/miljø

- Tenker dere at dere har flere eller andre utfordringer enn par med samme etnisitet?

Om ja, hvilke? – dere imellom, storfamilie, venner, jobb, miljø/samfunn

Barn:

- Har dere barn?

- Hvordan er det/vil det være for barna å vokse opp i en kryss etnisk familie?

Forskjell fra samme etnisitet familie?

Språk?

Barneoppdragelse?

Kultur?

Livssyn/religion?

- Tenker dere at deres barn har/vil ha noen ekstra ressurser? Utfordringer?

Hva får dere til å tenke det? Kjenner dere noen andre med barn?

Vedlegg 3

Korrespondansen mellom meg og NSD pr. mail

Emne: Re: [Fwd: Prosjekt]
Fra: Nadia Siddique (n_siddique80@yahoo.no)
Til: linn.rod@nsd.uib.no;
Dato: Fredag, 24. september 2010 13.20

Tusen takk for hjelpen:)

hilsen Nadia

--- Den **tor 2010-09-23** skrev **Linn-Merethe Rød** <linn.rod@nsd.uib.no>:

Fra: Linn-Merethe Rød <linn.rod@nsd.uib.no>
Emne: Re: [Fwd: Prosjekt]
Til: n_siddique80@yahoo.no
Dato: Torsdag 23. september 2010 16.35

Hei,

Dersom transkripsjoner inneholder direkte eller indirekte identifiserende opplysninger, eller dersom datamaterialet (opptak/transkripsjoner) kan kobles opp mot informantenes navn/kontaktopplysninger via eksempelvis referansenummer, utløses meldeplikten. Dersom det eneste som finnes av personopplysninger, er opptakene som ikke behandles på pc, transkripsjoner anonymiseres på direkten, samt at data ikke kan kobles til navneliste o.l, utløses ikke meldeplikten.

-- Vennlig hilsen

Linn-Merethe Rød
Fagkonsulent

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
Personvernombud for forskning
Harald Hårfagres gate 29, 5007 BERGEN

Tlf. direkte: (+47) 55 58 89 11
Tlf. sentral: (+47) 55 58 21 17
Faks: (+47) 55 58 96 50
E-post: Linn.Rod@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no/personvern

>
>
> ----- Original Message -----
> Subject: Prosjekt
> Date: Tue, 21 Sep 2010 11:53:41 +0000 (GMT)
> From: Nadia Siddique <n_siddique80@yahoo.no>
> To: personvernombudet@nsd.uib.no
>
>
>
> Hei

- > Jeg studerer master i familierapi og systemisk praksis ved diakonhjemmet høyskole, og skal skrive en oppgave om kryss etniske par i norge, hvor jeg skal utforske deres egne forestillinger om seg selv, og effekten av dette.
- > Jeg ser på hjemmesiden deres at man må melde til nsd dersom man skal behandle personopplysninger elektronisk eller opprette et manuelt personregister med sensitive opplysninger.
- > Jeg skal ikke opprette et manuelt personregister med sensitive opplysninger, og jeg skal heller ikke behandle personopplysninger elektronisk, annet enn at jeg skal bruke diktafon som jeg vil oppbevare i et låsbart skap (lyden skal ikke overføres til pc). Er det da slik at jeg ikke trenger å melde til dere?
- > Mvh
- > Nadia S. Norum
- >
- >
- >
- > -- Randi Frotvedt
- > Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD)
- > Norwegian Social Science Data Services
- > Harald Hårfagres gate 29, N-5007 BERGEN, Norway
- > Telefax +47-55 58 96 50 Telephone +47-55 58 21 17 Direct line +47-55 58 25 84
- > www.nsd.uib.no <<http://www.nsd.uib.no>>/nsd@nsd.uib.no <mailto:nsd@nsd.uib.no>
- >